Alexandru Macedonski

THALASSA

Thalassa

de Alexandru Macedonski

Pe copertă: tânăr grec de pe un vas antic (foto: Hans Ollermann)

Carte din domeniul public, cu copyright expirat după legile României şi Uniunii Europene.

Noaptea de argint

Fluture cu aripi albe, luntrea cu pânzele întinse aluneca între cerul albastru şi culoarea adâncă a mării şi se apropia de coastele stâncoase lustruite de talazuri. Insula, pisc de munte vărsat deasupra valurilor de iadul flăcărilor lăuntrice ale prefacerilor pământeşti, sângera sub izbucnirile solare ale apusului. Suprafaţa şeasă a ei, largă cât o bătătură de curte şi înecată de ierburi uriaşe printre care se târa o mulţime de şerpi de apă, se uita de sus – clipitoare de străluciri – peste nemărginirea pustie a valurilor.

Farul din mijloc, alb între clădiri mărunte, cazărmi de odinioară ale garnizoanei musulmane, răsfrângea în lumina ochiului său de ciclop discul de aur fulgerător ce se prăvălea în mare.

Dar luntrea dănţuitoare pe valuri scurte mergea când încoa, când încolo, făcea – după cum zic marinarii – „volte în vânt”. O dibace mânuire a pânzelor o repezi pe creştetul unui val şi o alătură teafără de stâncă.

Nălucă se ivi atunci, de-a lungul potecei urcătoare, sprintenul băieţandru care sărise din luntre şi bronzul unui păr creţ, dar scurt, marmora penthelică a unui gât apolonian scăpărară în soare, răspândind împrejur un farmec levantin de senzualism tulburător, pe când marea urma să se macine între stâncile ascuţite.

Acest copilandru – slujbaş nou al Comisiunei europene pentru îngrijirea farului – ajuns în culmea insulei, se opri…

Era al lui Ostrovul-Şerpilor!

Şi el îşi umflă plămânii cu aerul viu al mării, luă din ochi împrejurimea în stăpânire, jucă iarba sub picioare.

Dar miresmele leşinătoare ale ierbii strivite se ridicară şi-l înfăşurară cu blândeţea dulceagă a cloroformului. O moliciune îl şovăia. Pământul se clătina sub picioarele lui ca sub ale unui om beat şi, fără să vrea, aşternu pe ierburile moi plasticitatea corpului său de spartan.

Dogoreala stâncei ce înmagazinase o parte a căldurei amiazului începu însă să-l apese cu o

abstragere de timp şi loc. Cu câte cinci simţurile istovite, cugetările i se nimiceau, şi el se cufundă în nespus de înalta mulţumire a nefiinţei.

Cu toate aceste, undele de mişcări nevăzute ale florilor şi ale plantelor ce întocmesc mirosul se amestecau cu ale izmei sălbatice – unde redătătoare de viaţă – iar animalul omenesc, a cărui funcţiune încetase o clipă, reluă conştiinţa eului.

Amurgul lărgea suflarea zării. Aprigă şi sărată, ea îi umplea pieptul. Mişcări lenevoase îi încordau muşchii, ce, precumpănitori, i se redeşteptau înainte chiar ca omul sufletesc să fi reintrat în normele lui. Dar acest fenomen da naştere altuia, reînvia simţirea pipăitului, şi pierderea cunoştinţei în care el fusese azvârlit din pricina unei prea mari cheltuieli de fluid nervos se desfiinţa. Pielea de pe braţele şi gâtul lui tresărea sub răcoarea serei, porii i se broboneau, vocea mării îi reintra în auz.

Deschise ochii.

Cerul, stins de lumina zilei, plutea stelar în

maiestatea nepriceputei lui vecinicii. Înnegurat, luciul apei se mişca săpat de valuri dese. Sufletul puternic al nopţii le ridica răzvrătite.

Farul, scânteietor prin grija vechiului paznic, le trăsnea însă, cu razele lui, din înălţime. Şi din două părţi deodată, zona roşie a luminei sinistre le sângera.

Redat realităţii, tânărul sta înmărmurit în faţa priveliştei. Simţirea solemnă a pustietăţii i se aşeza în suflet.

Crescut în voia întâmplării, poezia asiatică a plinului Orient, în unele clipe, îl covârşea. Poet al timpilor dintâi, el – de copil – cântase soarele, luna şi stelele. Mai târziu, când preotul cucernic – singurul chip ce fusese mai stăruitor în mintea lui din prăpastia trecutului, şi ce se desprindea în trăsuri încă puternice de pe întunecoasa urzeală a copilăriei lui – când acest preot îl învăţa scrierea şi citirea, bucuria lui nu era în jocuri. Rătăcitor pe stradele Smirnei – oraş în care se deşteptase la viaţă – priveliştea ce-l ademenea era a valurilor.

Şi acolo, în faţa lor, cu pulpele şi pieptul gol,

se lungea pe nisipul cald. Camarazii lui de soartă, flori ca şi dânsul răpite de vântul întâmplării din tulpini necunoscute, dacă voiau să-l afle, ştiau unde să alerge. Dar ei, mai des, se arătau zadarnic. Petrecerile nu-l târau în vârtejurile lor decât dacă obosea să desluşească, în foi smulse ghearelor şcolăreşti, trunchieri din Iliada, sau siracuziacele dragosti ale bacilor lui Teocrit. Uneori, ce-l fermeca erau istoricele povestiri. A lui Xenofon, mai cu seamă, cu strigătul ei de „Thalassa! Thalassa!” – strigăt ce izbucnise la vederea mării din cele zece mii de piepturi ale ilustrei rămăşiţi de oaste – cânta – în mintea copilă – ca o harpă. El se credea acolo printre acei vestiţi luptători şi, uitându-se la mare, ca şi ei striga:

„Thalassa! Thalassa!”

Ochii i se muiau atunci de lacrămi şi sub zdrenţele pe care soarele i le sufla cu aur el simţea că-i creşte o inimă antică. Un grai sfânt, al cărui rost nu-l pricepea, i se urca pe buze. Cu toate aceste, el nu izbutea să întrupeze, în cuprinsul lui, nepieritoarele flori ale meşteşugirei

cuvântului.

Dintre ai săi, mai mulţi, deteră peste el, pe ţărmul de argint, cu braţul întins asupra albăstrimei înaltelor ape. Privirile lui, cu toate că nu-şi pierdeau puterea, nu mai aveau decât vederi lăuntrice. Şi pe când, aprinsă de soare, unda leneşă i se prelingea pe eleganţa sculpturală a gleznelor, mişcări tainice îi furau sufletul, învârtejindu-i-l într-o zare plină cu clipirile unei lumi nehotărâte.

Trăia extazuri înalte într-o adâncime fără fund de vieţi mai trăite. De cum însă cerca să limpezească ameţitorul amestec, valuri de întuneric îi înăbuşeau mintea, şi dintr-o dată – fără ca cel puţin să ştie cum s-a înapoiat de pe ceea lume – se pomenea pe ţărm, cu soarele în el şi deasupra lui.

Iar vorbele ce-i pâlpâiau pe buze, de câte ori se dezrobea de acele ciudate stări sufleteşti, cuvintele ce-i veneau în minte erau tot cele silabisite în vechiul povestitor, şi pe care, ca fiind prin înţelesul lor ale mării, copilul i le retrimetea

ei.

Auzit de prea multe ori, acest strigăt – cel de „Thalassa” – ajunse, în scurt timp, o copilărească glumă pentru tovarăşii lui de alergături şi de jocuri. Cu încetul chiar nici nu i se mai zise altfel, şi când marea îl luă ţărmilor oraşului său de naştere, porecla ce i se detese stărui, pe corabia pe care se urcase spre a se duce după norocul lui, şi, tot legănându-se cu el împreună între Asia şi Europa, ea se făcu, într-o zi, un nume ce se desfăşură maiestos ca valul, şi ce fu al său.

Faptul că sânul nestatornic îi legănă trecerea de la copilărie către tinereţe fu pentru Thalassa o împrejurare norocoasă. Tot ce fusese costeliv în el, sub biciuirea vânturilor, a urcărilor în vârful catargelor şi a oboselilor felurite, fu înlăturat. Nervii îşi astâmpărară zvârcolirile. Pe străvezimea pielei se revărsară răsfrângeri de lumini călduroase, cum sunt ale bronzului; muşchii i se împietriră ca ai discobolului. Când, la şaptesprezece ani, corabia pe care servea îl depuse la gurile Dunărei pentru o greşeală

disciplinară, farmecul pe care întreaga lui fiinţă îl împrăştia îl strecură, mulţumită simpatiei unei doamne cu trecere – între slujbaşii mai neînsemnaţi ai Comisiunei.

Şi un an deplin, ochii lui tulburători, peste care clipeau umbrele mişcătoare ale genelor; pieptul lui larg; brâul înalt cu care îşi încingea mijlocul şi ce se urca până la jumătatea coastelor; tot ce era aţâţător în organismul lui cutremurat de o viaţă puternică; fruntea lui arsă de flacăra părului; tot ce este frumuseţe şi putere, fără a se putea amănunţi anume ce, se uni să fie arzătoare şi nedomolită ispită pentru simţirile femeieşti ale oraşului şi să siluiască, noaptea, până şi feciorelnicele visuri ale fiicelor de oameni avuţi.

Cu toate aceste, în Sulina ca şi în Constantinopol, ca şi oriunde aiurea, el rămânea acelaşi frumos neştiutor de femei. Sfieli pe care nimeni nu le bănuia îl despărţeau de plăcerile vârstei, îi puneau pe inimă o gheaţă. Căuta, cu tâmplele zvâcnitoare, să-şi asemuiască firea cu a celor de potriva lui. Îndrăznea, uneori, pentru a se

amăgi singur, să se ia la întrecere cu dânşii în vorbe grosolane, iar când aceştia se rătăceau prin templuri ciudate, nu se da înapoi să-i urmeze. Dar pe loc ce se afla în mijlocul recilor neruşinări trupeşti, firea lui îl apăra de ticăloşia căderii şi ieşea de acolo tot cum intrase.

Necunoaşterea lui de femeie îl întorcea însă către mulţumirile citirii. Şi, în orele de răgaz pe care i le da slujba, clasicii, vechii lui prieteni pe care acum îi desluşea cu înlesnire, îl înconjurau tihniţi şi zâmbitori.

Noaptea, sunetele unui grai, venit ca din fundul cerurilor, îi cânta în suflet. Învălmăşite la început şi nespunându-i nimic, ele se prindeau la urmă în cuvinte cu înţelesuri şovăitoare, şi copilul şi le spunea sieşi, întovărăşindu-le cu gesturi mari. Armonizări de rime, ritmuri legănătoare sau vijelioase – uneori împăciuitoare şi alteori flacără – se încrucişau între păreţii odăii.

Fiori îi zguduiau inima. Ochii lui scânteiau, fruntea îi râura de lumină, şi aripi, aripi nevăzute dar largi, îi creşteau la umeri, la braţe, la

picioare… – Poet, era poet…

Împrejurarea că izbuti să fie numit paznic al farului fu pentru el o nespusă bucurie. Dar nerăbdarea de a se vedea în insulă nu-i îngădui să aştepte vaporul Comisiunei poruncit să libere farul de vechiul paznic şi să ducă celui nou îndestularea pe alte trei luni, ci îl îndemna să încredinţeze unei luntri de împrumut dorinţa ce-l împingea să ajungă cât mai iute în odihnitoarea pace a singurătăţei.

Luna, ce izbucnea, în vremea aceasta, deasupra orizontului, roşie şi monstruoasă ca o rânjitoare figură de aramă, hotărî pe Thalassa să se apropie de clădirile farului.

O îngăimeală de lumină, trădată de geamurile unei ferestre, îl călăuzi către locaşul paznicului.

Bătrânul mahomedan îşi pregătea dinaintea vetrei cina: septuagenarul, cu barbă de argint îmblondită, se apleca deasupra unui ceaun bătut de flăcări repezi, din care buşteau aburii gustoşi ai mămăligei. Dintr-o tingire ce fierbea alături se

răspândea mirosul de raci al pagurilor, încărcând aerul cu săruri înţepătoare. La strecurarea lui Thalassa înăuntru, liniştea sfâşiată de scârţâirea uşei răsună în auzul bătrânului cu vocea tumultuoasă a unui eveniment.

Se ştia, şi fusese singurul locuitor al insulei, din ziua în care brutalitatea tâmpită a tunurilor hotărâse în câmpiile balcanice soarta împărăteştii bătrâneţi a strălucitoarei de odinioară Turcii.

Cu toate aceste, capul şi-l întoarse fără grabă. De cum însă noul-sosit îşi lămuri venirea, bucuria se revărsă ca un val de soare peste întunerecul stinşilor ochi ai bătrânului. Căci ce vedea şi auzea nu erau amăgiri, ci însuşi adevărul. Şi tânărul, frumos ca un voievod al cerurilor, îi aducea, fără doar şi poate, libertatea pe care o ceruse şi aşteptase atât.

Braţele lui de patriarh se ridicară larg deschise şi, într-un moment, în mica odaie nu mai fu mahomedan, nu mai fu creştin, nu se mai aflară nici chiar doi care se vedeau pentru întâia dată…

Erau aproape un tată şi un fiu, suflete care,

regăsindu-se pe neaşteptate, îneacă, într-un belşug vesel de vorbe, anii pătimiţi, durerile trăite.

Dar masa, între paturile aşternute cu rogojini, gemea de bucate. Bătrânul punea pe rând toată avuţia rămăşiţei sale de merinde sub lumina blajină a lampei.

Ventuzele ce înfloreau o parte de caracatiţă fiartă în vin şi zăcută în untdelemn aprinseră pofta. Groaznicul Octopus, cu carne îngrăşată de sânge zvâcnitor, pieri într-o clipă, lăsând în urmă-i farfuria netedă şi o mulţumire onctuoasă de foame potolită.

Mămăliga şi pagurii – aceşti mici raci ce sunt atât de preţuiţi în Occident – împreună cu bucăţi de nisetru argintiu marinate sub frunze de dafin şi boabe de piper, năpustiră curgerea soarelui lichid întemniţat în damigeana împăienjenită pe care bunul paznic o destăinuise încă de la începutul cinei.

Şi când nu mai fu nici de băut nici de mâncat, când limbile nu mai legară decât sunete încurcate, lampa, suflată, rostogoli odaia într-un întunerec

scânteietor.

Somnul însă nu pecetluia cu odihnă pleoapele; scândurile paturilor trosneau şi se văietau în mijlocul neastâmpărului de mişcări. Bătrânul o lua înaintea vremei. Un vis de diamant se cobora peste el; îşi revedea oraşul de naştere, aşa cum îl lăsase. Cerul lui de un albastru puternic, prin care ar fi fost cernit praf de aur şi spărturi de rubine înflăcărate, i se reîntregea în minte găurit de minarete albe şi răzbătut de frunzişul aproape negru al chiparoşilor. Marea de peruzea a ţărmilor, dealurile din fund, patimele ce-l frământaseră în vârsta tânără, bucuriile ce-i însoriseră sufletul recâştigau grai. În lung şi în larg, el se plimba din nou prin acest oraş, din ale cărui uliţi niciuna nu-i era străină şi unde chipurile ce întâlnea îi erau aproape toate cunoscute.

Copilăria lui, casa părintească, prietenii ce avusese, sora lui – frumoasa Fatma – se ridicau de toate părţile, îi tulburau simţirea şi mintea.

Pe această Fatma, mai cu seamă, o revedea tot cum o lăsase, în vechiul pridvor de scânduri al

caselor şi parcă auzea vorbele pe care i le spusese când îşi luase rămas bun de la ea. Dar iată că, acum, valul vieţii l-a adus înapoi şi iată că ea i se aruncă de gât şi că nici el, nici ea n-au îmbătrânit.

Înconjurată de copii, dânsa, de cu zorile, l-a aşteptat în poarta casei, stând pe o laviţă de lemn; şi când, în sfârşit, l-a văzut că soseşte şi când au dat cu ochii de el nepoţii lui care – drăgălaşii! – l-au recunoscut de asemeni, dânşii, care mai de care, i s-au agăţat de antereu, i s-au urcat în braţe, în cârcă, l-au apucat de gât... Şi „, Ce ne aduci, unchiule, ce?" au fost întâiele lor vorbe. Cât despre el, care fireşte că le aducea la toţi câte ceva, el şi-a deschis chimirul şi a scos mai întâi – dintre cele două sute de lire, aur agonisit cu munca unei vieţi – înstelaţii cercei şi peruzelatele ace de cap pe care le-a cumpărat pentru Fatma, tocmai din Stambul. A dat apoi fiecărui câte cinci rubinele, iar micului Mehmet i-a dat, pe deasupra, şi zece nasturi de mărgean roşu ca sângele pe care Fatma va trebui să-i coase pe cepchienul lui de catifea havaie, în ciuda vecinătăţei

pizmătăreţe.

Şi, învârtindu-se pe pat, bătrânul îşi pipăia mijlocul, încerca cu amândouă mâinile trăinicia curelei, jura să îndeplinească cele visate.

Dar anii trecuţi – patruzeci la număr – îl deşteptau asupra adevărului... Fatma, vai! dacă mai trăia, trebuia să fie acum o biată bătrână ce abia se târa, rezemată pe un toiag, între scară şi poartă, iar copiii, ce puteau să fie şi ei decât nişte goşgogea bărboşi, la rândul lor cu copii?

Neastâmpărul lui făcea atunci să geamă scândurile şi să-l apuce nespusul dor al încetatei tinereţi.

Thalassa, – care de asemeni nu dormea – era cu totul furat de nelinişte. Cu auzul zbuciumat de urletul mării, cu simţurile răzvrătite de oboseală, în sânge cu vijelia de flăcări a vinului băut, el nici nu căuta să doarmă.

Câteodată, din încordarea nervoasă, scăpărau ca nişte fulgere de lumină ciudată ce şerpuiau întunerecul. Dar reacţiunea ce se ivea nu întârzia să reazvârle totul în întunerec. Unul după

altul, groase straturi de neguri i se grămădeau în ochi, îl apăsau – valuri înăbuşitoare. Plămânii nu i se mişcau decât cu greutate. Aerul, nemaifiind dilatat de lumina soarelui, se strângea, era plumb, iar din întunerecul ce stăpânea odaia nu se mai desprindea decât o desăvârşită tăcere de idei: cea care era şi în Thalassa. Căci singură lumina este în adevăr graiul viu cu al cărui ajutor Dumnezeu vorbeşte oamenilor, făcându-i, la rândul lor, să-şi vorbească între dânşii. Dar negura nu stăruia prea mult.

Întunerecul nu se clintea, însă ochii tânărului păreau că-l zdruncină şi, punându-l în mişcare, îl asemănau prin aceasta cu o apă ce se dezgheaţă şi dă drumul unei înghesuite curgeri de sloi. De fapt, aşa i se şi duceau pe sub ochi nemeţii cei negri, nemeţi ce, până atunci, nu se urniseră din loc, iar mişcarea lor se întovărăşea cu un fel de fluidizare ce nu era încă lumină, dar ce nu mai era întunerec.

Odată cu încordarea ochilor, se hotărau însăşi nişte văpăi verzui şi roşii ce se trăgănau

dintr-o parte a odăii în alta. Pete viorii şi galbene se strecurau printre ele, şi s-ar fi crezut că, pe întregul fund al întunerecului, se plimbă o nevăzută pensulă de meşter care s-ar îndeletnici să scoată din adâncurile nimicului lumea pe care o poartă în suflet...

Cu totul în apropiere de el, alţi ochi, dar şi aceştia tot ai lui poate, zăceau înmormântaţi sub beznă, şi, uitându-se la el, îl înălţau mai presus de lipsa lui de carte şi-l duceau în împărăţia Prea-Tăriei, unde fiece stea este un ochi al lui Dumnezeu, şi unde Dumnezeu îşi cucereşte neîncetat nemărginirea, ca şi cum El s-ar zămisli pe el în vecii vecilor şi de la o clipă la alta.

Bătrânul, ale cărui simţuri erau mai tocite de vârstă, se liniştise. El dormea. Înainte de a se preda somnului, un gând de neîncredere îi încleştase însă mâna pe chimir. Dar somnul, urmându-i-se liniştit, răsuflarea i se îndeplinea întovărăşită de ritmul răsunător al unei odihne fericite.

Împrejurul insulei, marea spărgea văzduhul

cu răcnete. Pe hăulirile valurilor, vântul îşi altoia orchestrările de şuierări şi de vaiete. S-ar fi crezut că ce s-aude sunt strigătele şi ţipetele tuturor vocilor omeneşti ale căror izbucniri plâng cu deznădejdile lumeşti de pe urmă pe soarta planetei nimicite.

Nemaiputând să-şi stăpânească neastâmpărul, Thalassa se sculă şi dete de perete obloanele.

Luna, ce împărăţea în culmea cerului, curse deodată în odaie o sleială de argint. Schimbarea priveliştei fu de necrezut; poleită de seninătatea spectrală, albeaţa pereţilor se însufleţi. Spaimele întunerecului se năpustiră către colţuri, pitindu-se pe sub paturi cu o învălmăşeală de oaste în dezastrul înfrângerii. Scândurile, masa, rogojinele apărură ninse. Umbrele înaltelor ierburi, pe care vântul le culca şi le ridica, strecurară înăuntru mişcarea lor, ce alerga pe pereţi uşoară şi graţioasă.

Thalassa, la fereastră, îşi lipea fruntea de geamurile reci. Privirile lui, cucerite de vraja

nopţii, rătăceau peste insulă. Iarba, sfârcuită de zăpadă selenară, se ducea până în marginele stâncii ca o largă revărsare de apă.

Vegetaţiunile mai puternice, aşternându-se galopului şuierător al vântului, scoteau adevărate strigăte.

Şi peste toată acea întindere mişcătoare, risipirea dintr-un cer înalt şi clar a unei străluciri metalice ca de aluminiu răzleţea o feerie albă cu răsfrângeri de un albastru vag.

Dincolo de insulă, marea îşi încăiera valurile de argint.

Câteva, ce ajungeau în poalele stâncilor, se prăfuiau, ca o zăpadă viscolită, sfărmându-se pe dinţii de argint ce înconjurau fermecatul pisc al străvechei Lewki.

Cele mai depărtate se goneau unele pe altele, fugeau şi se soseau, herghelii de cai albi, cu coamele în vânt. Altele, cele care încăpeau de-a dreptul în bătaia lunii, se albăstreau pe locuri şi îngălbeneau pe altele adâncindu-se ca nişte vâlcele pe care ar fi crescut toate florile câmpului.

Erau şi valuri ce se mişcau sub jocuri de scânteieri sticloase, giuvaiere lăcrămate de lună pe suprafaţa apelor. Spre depărtări, altele, străvăzătoare ca cerul, fugeau cu creştetul înflorit de ghiocei.

Mărgăritare şi topaze, safire şi smaralde se deşirau de pe toate, iar mari crini albi înfloreau şi pe o coastă a lor, şi pe cealaltă.

O adiere dulce de primăvară tânără domnea peste tot. O fericire patriarhală, venită cu suflarea largului, se cobora peste insulă, cerul îşi împrumuta dulceaţa albăstrimei florilor de viorele şi de liliac. Prăpastia verzuie, în care Neptun şi Amfitrita şi-au clădit palatele de smarald, împingea deasupra valurilor o uşoară văpaie roşie. Vântul, trecând printre stânci, le smulgea sunete ca de fluiere ciobăneşti, ce-şi prelungeau sub noapte duioşiile. Dar suflarea mării se asprea… Ea azvârlea val peste val şi zguduia ostrovul din temelii.

Cântecele ce până atunci fuseseră mângăioase, se schimbau în ţipete deznădăjduite.

Voci adânci de bas urcau tunătoare. Violoncele, cu puternice întovărăşiri de orgă, sfâşiau şi înfiorau aerul.

Namile de talazuri izbeau stânca şi bubuirile pe care le scoteau dintr-însa păreau ca o uriaşă bombardare de cetate.

Întipărirea argintie a nopţii se păstra însă neatinsă. Numai valurile cavalcadau sălbatice către scopul lor necunoscut.

Desprins de fereastră, Thalassa se redete patului. Lumina lunii făcuse în el liniştea unui amurg de aprilie.

Pentru întâia oară, poate, simţirea de a se şti orfan destindea asupră-i aripele unei mâhniri tihnite. Chipul blajin al unei mame nu-i luminase niciodată viaţa. Grija drăgăstoasă, cântecele de leagăn, dojenele blânde nu-i fuseseră cunoscute. În zadar îşi îndrepta, în această privinţă, cugetările, către trecut. În zilele moarte el nu afla decât întunerec fără grai şi, afară de mângâierea soarelui, altă bunătate duioasă nu întâlnise.

Soarele, el singur, fusese cel care-l crescuse

şi iubise, care îi fusese sănătatea şi viaţa. Iar fiindcă nu putea să închidă ochii, sufletul, pe care înălţimea tuturor cerurilor îl întemniţase într-însul, îşi izbea închisoarea cu aripi puternice.

Nălucite de albeaţa lunii, privirile i se rătăceau după umbrele înaltelor ierburi ce se mişcau pe candoarea de var a pereţilor. În lumina ce troienea geamurile ghicea că o muză nevăzută răsfoieşte în odaie flori de lalele, de crini şi de trandafiri, şi că făptura lui însuşi se schimbase într-o mare şi învoaltă floare de lumină albă.

Îmbinările şi potrivirile sunetelor ce sunt numite de cărturari „rime” i se împerecheau în minte ca nişte fluturi de argint pe ale căror aripi ar schinteia toată prisma curcubeului şi, întrupându-se în cuvânt al lui Dumnezeu, îl făceau unul din aleşii lui.

Grai desprins fără vreo anumită rânduială, cântecul ce-i izvora din suflet îl ducea aci în largul nemărginirei, şi aci, printre vijelioasele turburări ale patimelor omeneşti. Urca, printre stele, dincolo de toate văzduhurile, şi trecând prăpăstii

de întunerec, după prăpăstii de întunerec, da de lumile neînchipuite şi ori încotro îşi repezea zborul nu întâlnea decât tot pe Dumnezeu şi tot lumină şi viaţă, iar moarte nicăieri…

Dar oricât de mult l-ar fi adâncit în ele strălucitele înălţimi, corpul îl reînapoia firei omeneşti, tulburărilor nervilor, şi cântecul i se recobora pe pământ şi se încolăcea împrejurul mijlocului unei închipuite zâne ai cărei sâni făcuţi din albe flori de piersici erau muşcaţi şi supţi de dactilele zdruncinatului verb…

Dar tocmai în clipa când poema îi lua văzul şi răsuflarea, ascuţitele junghiuri ale zadarnicelor lui silinţi să treacă dincolo de pragul copilăriei îi descordau muşchii, îl redau lumei spectrale şi reci, şi marea ce i se întorcea în auz cu răsunetul ei de uriaşă şi neodihnită orgă, îl preda încet somnului, împăiejena împrejuru-i lucrurile şi desfiinţa cerurile şi valurile.

Iar noaptea de argint îşi urma cursul peste tulburarea apei…

Zile de aur

Sihăstria insulei, stăpânitoare de la plecarea bătrânului, monotoniza orele. De cum însera, farul îşi deschidea punctual ochiul peste mare. Dar zorile scurtau noaptea. La trei era aproape ziuă.

Iar odată cu mijlocul lui iulie soarele îşi împrăştia mitralia peste stâncă. Văzută de pe nave, ea părea un stei de topaz încoronat cu o orbitoare grămădire de castel prismatic, pe care râurau lumini şi colori. Scăldat de ele, feldspatul descojit pâlpâia ca diamantul. Ici-colo fluturau scânteieri de chrisocal. Abia jos de tot, alcătuirea geologică a stâncii lărgea peste un petec de mare o uşoară penumbră blondă. În acel loc, azurul apei era împestriţat de fundul de nisip roşcat şi auriu din care scăpărau licăriri ca ale aventurinei. Suprafaţa ei, adesea mişcătoare – cristal în care s-ar fi turnat bronz topit – înfăţişa, în acele momente ale anotimpului, luciul neted al oglindei. La adăpostul unui semicerc granitic, vântul n-o

bătea în adevăr decât în anumite epoci.

Încă din întâiele zile de locuire a lui în insulă, Thalassa se simţise robit de acea parte de ţărm. Fiu al soarelui, el se afla, în aurul fluidic al verii tropicale, în propriul său element. La namiazi, ierburile şi stânca vâlvorau, iar jarul, ce ruginea zilnic ierburile, îl copleşea.

Şi în adevăr, bolta cerului înecată de aur era străvezie ca pereţii unei răsturnate cupe de zircon galben. Umbră, împrejurul farului şi până sub stânci, nu mai era.

Plămânii răsuflau foc.

Câteodată, sub aurul zilei el însuşi aur, cerea mării să-l învioreze. Pe pieptul dezgolit – de o parte şi de alta a sternului – pe umerii puternic claviculaţi, pe curbele elegante ale conturelor, pe întregul corp de zeu, curgea toată lumina zilei. Flăcări de crom portocaliu, vioiciuni de galben indian se aprindeau – după cum se mişca – şi se jucau pe muşchii amintitori ai unei lumi ce nu mai este, alunecau pe rotunjimea pântecului, sărutau bărbăţia îndoielnică a şoldurilor. Mişcările lui,

înfăşurate de frumuseţe şi lumină, păreau că stropesc ţărmul şi marea cu soare.

Şi când atingea unda cu vârful picioarelor, ea tresărea sub răscoala mângâierii, se însufleţea toată; făcea degete cu care să-i catifeleze pielea; întindea braţele cu care să-i cuprindă gleznele, să urce până la pulpe, până la coapse, să-i înconjoare mijlocul, să şi-l aştearnă pe sân, şi apoi să-l legene, şi apoi să-l sărute, şi iar să-l sărute, şi iar să-l mai legene şi să-l mai sărute iar. Marea se întovărăşea cu soarele pentru a-i sufla în simţuri o flacără de aur.

Şi de câte ori apa venea în atingere cu el, şiretenia ei femeiască se prelingea de-a lungul corpului până-l făcea să i se predea. Gâdelări meşteşugite – ale plantelor sau ale valurilor – îi ştirbeau nevinovăţia prin încordările la care dau naştere.

Nebun, el se smulgea ispitelor. Dar pe nisipul ţărmului se cerneau de sus, ca o pulbere nevăzută, înţepări corpusculare desprinse din viata nemărginirei, şi ce, prin porii deschişi spre

întâmpinarea întrupărilor, străbăteau, aţâţătoare, în sufletul şi în corpul lui, culcându-l, gol, în umbra crisolie stâncilor. La urmă, când ochii i se închideau pe jumătate, cea mai mică mişcare a lui, sau numai şovăirea unui fir de iarbă ce-i străbătea între cămaşă şi sân, reaprindeau vijelia din mijlocul căreia senzualitatea i se asmuţea dârjă.

Însă felul întocmirei lui trupeşti nu îngăduia izbânda. După Alexandru cel Mare, Eros singur a rămas, în coprinsul timpilor ce au curs, chirurgul aprig al surprinzătoarelor tăieri de noduri gordiane. Copila cu ochii de safir a viselor lui, chiar ea – întrupată ca prin minune – i se afla zadarnic sub buze. Arsura unei dureri, ca cea care i-ar fi fost pricinuită de un fier roşu, nimicea în Thalassa fiorul plăcerii şi Priap, cu toate silinţele ce-şi da să rupă gura sacului în care firea îi închisese unealta, nu izbutea decât să învineţească de mânie şi să iasă rănit din luptă.

Căldura din el creştea împreună cu cea de afară, şi amândouă îl mistuiau de viu. De altă parte, lumile de miresme din ierburi trâmbiţau

fără voce pentru auz apropierea izbânzii. Odihnă, Thalassa, nu mai găsea, în afară de cea pe care o trăgea din oboseală. El da ocol insulei şi urca şi cobora stâncile, de dimineaţă până seara. Pentru a-şi slei puterea, zdruncina din temelii lespezi de piatră ce ameninţau să se prăbuşească în mare.

Ducând un aşa fel de viaţă, el ajunse fireşte să cunoască în scurtă vreme toate tainele acestui mărgăritar fără pereche pe care marea fusese silită să-l nască din sânul ei, spre satisfacerea unei pofte geologice, dar pe care, mânioasă, îl afundase în urmă de trei sferturi la câteva mile de gurile Dunărei.

Mirarea lui şi totdeodată bucuria îi fură mari în ziua în care zări în pântecele unei stânci, ce-i fusese până atunci necunoscută, un fel de scobitură ce se asemăna cu gura unei peşteri.

Apropiindu-se de dânsa, înţelese că un stei pe care îl ştia acolo şovăise în noaptea trecută şi că, surpându-se, scosese la lumină acea deschizătură pe care o ţinuse ascunsă de veacuri.

Această deschizătură era înaltă şi largă şi

marginile îi erau încadrate cu pervazuri durate din marmoră albă cu meşteşug lucrate de mână de om. Năvala anilor trecuse peste ele lăsându-le netede şi lucioase ca în ziua în care dalta încetare să le înflorească. Singură albeaţa lor era cam veştedă.

Intrarea nu ducea deci într-o peşteră, şi Thalassa pătrunse năuntru fără greutate. Cameră de templu subteran, sau subsol al unui altar dispărut ale cărui maiestoase propilee vor fi stârnit cândva aceeaşi admiraţiune ca Parthenonul, locaşul în care Thalassa se află era nalt şi pătrat. Pereţii lui, neîncărcaţi de podoabe, erau, ca şi pardoseala, din marmoră gălbuie. Lumina zilei curgea domoală înăuntru şi, răsfrângându-se pe poleiul pereţilor, îi aurea blajin. O pace răcoroasă coprindea pe tânăr. Şi când ochii i se deprinseră cu jumătatea de întunerec, tihna locului, simplitatea lui gravă îl răpiră zbuciumării trupeşti – timpului – lui însuşi. Privirile pe care şi le plimba ocolitoare i se desfătau aici de-a lungul ciubucului ce despărţea

pereţii de tavan, aci pe gheaţa bălaie a lespezilor, ce-i răsfrângea umbra ca o apă liniştită.

Dar în fund, un stei de onix de coloarea lunii, uriaş, dintr-o singură bucată, îi umplu vederea cu lumina lui moale. Înalt de o jumătate de metru pe o lungime de doi şi având o suprafaţă orizontală asemănată, acea minune a timpilor străvechi putuse să fie deopotrivă pecetia pusă pe vreun mormânt sacru, sau masa-jertfelnic a unor credinţi ce s-au stins.

Cu mintea învârtejită în abisurile trecutului, Thalassa stătu mult pironit locului. Dar, pe nesimţite, oboseala îl plecă peste regalitatea rece a onixului, îl culcă pe jumătate pe ea şi, fără să-şi prindă de veste, din adâncimea de apă a pereţilor, din gheaţa pardoselei, din străvezimea tavanului, din atmosferă chiar, o viaţă alta decât cea de astăzi îl lua în undele ei. Era purtat spre alte locuri şi spre alt timp, dar – lucru ciudat – în lumea în care încăpea nu se simţea străin. Se afla între palate de granit, de marmoră, de porfir, între peristiluri pe coloane măreţe, dinaintea unor porţi

de bronz şi unor tende de purpură. Pe pieţi şi pe strade curgea un amestec de mulţimi în tunici viu colorate, în paliume albe şi roşii. Sclave cu viorele în ochi, cu flori de maci pe buze, îi dau colinde, se ţineau de el printre veseliile de soare şi duioşiile de cântece toarse de voci de argint – printre exaltările de imnuri ce răsuflau afară din temple şi printre norii parfumelor arzând şi fumegând pe tripede. Iar deasupra şi împrejurul lui, un alt cântec: cel al primăverii şi al veseliei soarelui, în depărtări cu neîntrecutele privelişti ale jocurilor olimpice, cu cai culcaţi la pământ de goana fugii şi târând, prin praful scânteietor al stadiului, caruri ce uruiau pe roţi de aramă.

În zilele următoare, simţurile tânărului, ceva mai împăciuite, îngăduiră minţii plămădiri mai tihnite şi mai senine.

Orele de soare el şi le petrecea în azilul de marmoră din stâncă, unde, pe onixul tainic aşternut de el cu o pâslă ruginie, o vedenie, dar care de astă dată era o muză, maiestoasă şi blândă – pe rând Polymnie şi Melpomenă – îşi trecea

degetele ritmice pe coardele din sufletul lui. Şi, ca în mitologie, epoca unui pământrai, cu copaci ce urcau până la nori – coloane ce păreau înadins ridicate spre a sprijini cerul – cu râuri ce rostogoleau aur, cu oameni-Apolloni care trăiau eternităţi, i se destăinuia ca un fund de prăpastie peste care o rază de soare ce se iveşte fără veste pune viaţa unei clipe fermecate…

Anotimpii acelei epoci, vară vecinică, cântau cu florile lor, a căror frumuseţe nu se putea închipui, dragostea pământului cu soarele. Poame de purpură şi chihlibar zâmbeau printre frunzele crăcilor bronzate, grenade, ascunzând în ele comori de rubine aromatice, frângeau trunchiul pe care rodiseră, şi, răsturnându-l, se crăpau în cădere, şi risipeau, printre mătasea ierbii, sângeriile lor avuţii de pietre scumpe. Hrana şi-o găseau paserile, animalele şi oamenii fără trudă şi război.

Îmbelşugarea domnea peste tot. Tinereţea însufleţea tot. Bunătatea era în cer şi pe pământ.

Dar această epocă nu ţinu. Războiul între

uriaşii trufaşi ai văzduhului şi între dumnezeire începu. Pământul, arhanghel şi el, fu rostogolit de pe treptele fericite ale nemărginirei, unde nu erau nici anotimpi, nici noapte, în hăul ursuz în care se învârteşte astăzi, şi jumătate din bunurile ce-i fuseseră dăruite îi fură luate. În noul său echilibru, oamenii se înmulţiră, însă pământul nu se mai bucură de lumina de odinioară, de vara vecinică ce-l înflorise, ci o nouă rânduială se statornici pentru el. Dreaptă pedeapsă – şi încă prea mică! – pe lângă ziuă se alătură noaptea – pe lângă lumină, întunerecul – pe lângă bine, răul – pe lângă căldură, frigul. Anul se împărţi în patru. O parte fu lăsată morţii – alta vieţii; o parte, zămislirii şi naşterii, iar cealaltă, şi de pe urmă, gârbovirii şi lâncezelii.

Iarna şi primăvara, vara şi toamna luară astfel naştere. Aceleaşi nepotriviri se iviră şi în sufletul omenesc. Lângă orice bucurie răsări o mâhnire, lângă orice plăcere, o durere.

În această nouă aşezare a mersului vieţii pământeşti, primejdia, ce, până aci, nu prinsese

fiinţă, ameninţă când din dreapta, când din stânga. Omenirea, prin alcătuirea ei în familii, se despărţi în taberi. Taberile întocmiră triburi. Războiul sună din trâmbiţi. Pentru stăpânirea unui câmp, unei văi, unui deal, sângele curse.

Tihna marmoreană dimprejurul lui Thalassa nu mai fu în curând decât o neîncetată clipire de imagini şi de sunete. Simfoniile ce i se modulau în suflet se frazară în melopee. Zilnic el înţelegea mai mult că nu era la fel cu ceilalţi oameni. Şi, de fapt, pustnicia în care trăia se prefăcea pentru el într-un regat populat cu o lume a lui. S-ar fi mirat când i s-ar fi spus că e singur. Cugetările îi erau tot atât de nenumărate ca oştile lui Xerxes în trecerea lor peste Helespont. Simţirile, cohorte şi legiuni de geniuri aripate, nu aşteptau decât poruncile lui ca să-şi ia zborul şi să înstruneze cântarea cea înaltă. Cu ajutorul închipuirei, clădea oraşe după voinţă, întindea deasupra lor cerurile ce-i plăceau – ceruri ce nu erau decât soare – înzestra ţinuturile cu grădini pe care le şerpuia cu ape limpezi, risipea peste pajiştile lor aripi de

fluturi, de libelule, şi paseri. Şi, mai totdeauna, se înconjura cu ce-i era mai scump, şi era tot ce voia. Câteodată se corona rege şi desfăşura oştirile lui ca un brâu de flăcări şi de sânge peste Asia şi Europa. Visa Babilonii noi. Învingea şi supunea tot.

Dar, cu timpul, simţurile i se reaprinseră. Mâncările cu care se hrănea – roade ale mării, pe care turna untdelemn, sarea şi piperul ce le întărâta şi mai mult – soarele şi aerul viu al stâncii, miresmele labiatelor şi gramineelor, tot ce-l ocolea – singurătatea chiar – se întreceau să-l arunce într-o stare de neîncetată înfrigurare.

Polymnia şi Melpomena îl părăseau. Tâmplele îi zvâcneau. Inima îi bătea ca toaca de fier din clopotniţe când răzmeriţa urlă pe uliţi. Buzele îi erau crăpate de căldură şi sângerau pe albeaţa de sidef a dinţilor. Văzul, auzul, gustul, mirosul şi pipăitul, îndoindu-şi puterea, ieşeau din matca lor.

Nervii, ce i se schimbau în coarde de vioară, stau gata să plesnească. Muşchii săi înţepeneau şi cu greu se mai puteau descorda. Ochii i se

acopereau cu o ceaţă roşie. Răcorea de peşteră a sanctuarului nu-i mai era de folos. Mai mult culcat decât pe picioare, dogoarea din el, ce se întrupa în sânii de alabastru ai obicinuitei vedenii, îi reîntocmea în oglinda marmorelor. Dar cu toate că pe această vedenie el o simţea lângă dânsul, buzele lui nu prindeau pe-ale ei, ci se lipeau şi rătăceau numai pe recea brobonire a onixului.

Electricitatea de afară se îmbina cu cea din el, şi din amândouă izbucnea câte un fulger ce nu se surpa însă în nimicitorul trăsnet al zvârcolitoarelor descărcări. Însuşi îndrăzneala gestului n-aducea pentru el dorita nimicire a nemărginitei plăceri: Durerea i-o sugruma înainte ca ea să fie.

Evenimentul aşteptat îşi urma cu toate aceste pregătirea în misterul organismului. Şi tot ce nu pricepuse odinioară – războiul Troadei pentru o femeie, dragostea pentru Io şi răpirea Europei, nebuniile zeilor şi ale oamenilor, crimele lor pentru a-şi îndestula patimele – toate aceste nu i se mai păreau acum ciudate, ci legi şi porniri

fireşti. Fiziologia funcţiunilor organice ce i se destăinuia îl făcea să simtă dumnezeirea lor, căci numai ele dau omului putinţa să se vecinicească în parte prin urmaşii pe care dânsul îi zideşte şi însufleţeşte cu ajutorul femeiei, sau să lase scânteia de viaţă din ei să se stingă pe veci, nemaidăruind-o altora, ci azvârlind-o în întunerecul nimicului.

Frumuseţea sfântă a celui mai de căpetenie act omenesc el n-o pricepea, cu toate aceste, mărginită de grăniţări. Cu privire la acest act, dânsul socotea că numai firea fiecărui are dreptul să hotărască pentru fiecare. Cei vechi, pe care el îi citise la întâmplare, avuseseră un răsunet precumpănitor asupra acestui copil pe a cărui fire modernismul alunecase ca o apă pe un cristal.

Dacă ar fi trăit în timpul lui Socrate, ar fi fost un Fedon altoit pe un Alchibiade.

Aurul zilelor, ce se înlocuiau una pe alta, omora ierburile şi crăpa pietrile sub voluptatea electricelor zguduiri. Insula era un uriaş pat de nuntă în mijlocul albăstrimei liniştite a mării. Până

şi în locul ce, de veacuri, nu mai fusese tulburat de păsuri omeneşti, soarele părea că străbate tot mai adânc prin larga deschizătură a intrării.

Către un sfârşit de noapte, atunci când zorile se îngână cu întunerecul, Thalassa, nemaiştiind unde să-şi adoarmă chinul, se gândi că şi-l va domoli în tăcerea de mormânt a neînsufleţitului altar.

Doborât de oboseală, el pătrunse dar năuntru, şi, întinzându-şi mantaua pe vrăjita răcoare a pietrei, se lăsă încet somnului.

Dar când Feb se înălţă deasupra orizontului, chipul lui se plecă spre el, mângâindu-i părul, i-l unse cu mierea lui. Visul, ce-l cuprinse în acelaşi timp, se năspri. Răsuflarea i se scurtă, muşchii picioarelor i se zgârciră şi i se lungiră fără să vrea, aşa cum se întâmplă celor spre care Afrodita îşi întinde braţele.

Însă soarele, ce porni să-şi oglindească discul în peretele din fund, îmbrăţişându-i chipul, i-l mărgărită cu boabele unei uşoare sudori trandafirii, iar pe sub pleoapele coborâte, cerul de

afară – taină a mişcărilor celulare – îi năvăli în ochi.

Şi din fundul fundurilor acestui cer, închegată din orbitoarea strălucire a luminei, năluca ce se desprindea răpitoare de frumuseţe era a lui Eros el însuşi, a dumnezeiescului neosebitor de sexe, şi care, cu o năvală de zbor ce nu se poate asemăna, se năpustea din empireu – elin al unui basm – în visul celuilalt elin – ca într-o matcă pe care şi-o pregătise din vreme, şi ce, prin urmare, era a lui.

Şi Thalassa, care zărise pe zeu prăvălindu-se, treaptă cu treaptă, din văzduh, şi treaptă cu treaptă, apropiindu-se de el, simţi atunci că sufletul şi corpul i se duc spre el, că nu mai sunt ale lui, că zeul poate să facă cu ele ce va voi, şi strigătul ce se încercă să scoată nu prinse glas, îi fu îndată înăbuşit de clocotitoarele unde de viaţă ce, înlăturând în sfârşit stăvilarul ce li se împotrivise atâta timp, izbucniră afară, înecându-i voinţa şi gândul, conştiinţa şi eul tot.

Şi cu acest chip se dezlegă ce fusese legat şi

se legă ce fusese liber, iar nemilostiv stăpân al lui Thalassa fu de atunci încolo Eros.

Însă când ochii. tânărului se deschiseră, trandafiriul zeu pierise şi aripele lui şterseseră, din cer şi de pe suprafaţa mării, aurul zilelor ce n-aveau să mai vie…

Eros

Sub trandafiriul amurg, Thalassa se întoarse în odaia din far. Lungit pe pat, clipa pe care o trăise îşi urma adâncirea în sufletul lui. Lâncezirea în care ea îl aruncase îi ridicase nu numai cunoştinţa timpului, dar şi a locului. Pe eul lui cel vechi îl căuta şi nu-l mai afla. O altă entitate se altoise pe cea care fusese a lui. Era acelaşi, şi era altul.

Avusese de trecut numai un prag, însă dincolo de el i se deschiseseră în faţă lumi de senzaţii a căror fiinţă nici n-ar fi lămurit-o mai înainte. De fapt, poate că în corpul lui Thalassa nu

mai era Thalassa, sau, dacă mai rămăsese ceva din el, acest ceva nu mai trebuia să fie ţinut în seamă.

Sufletul său fusese aproape scos afară din locuinţa pe care şi-o clădise odată cu intrarea lui în viaţa pământească, şi înlocuit de al lui Eros, care îi luase cu împrumut corpul spre a-şi face din el o vremelnică îmbrăcăminte.

Schimbarea trupească pe care zeul o îndeplinise asupră-i nu i se înfăţişa decât prin neînsemnătatea unei uşoare răni, însă abisul pe care ea îl săpase într-însul era nemăsurat.

Afară, noaptea destindea peste insulă ca nişte grele aripi de corb. Văzute prin pervazurile ferestrei, împrejurimile farului se frământau ca năluci negre. Marea era şi ea neagră, iar nori furtunoşi cerneau văzduhul.

O descordare şi o îndurerare a tuturor muşchilor îi depărta însă somnul de ochi. Fără voie, privirile i se duceau printre cutele norilor pe care îi vedea prin geamuri şi de-a lungul cărora soarele, uitându-şi dârele, scapără scânteieri ca ale spinelei si almandinului, ca ale piropului şi

morionului.

Dar somnul, spre ziuă, îl urca spre împărăţia lui. Valurile îşi încetaseră zbuciumările şi zorile se vărsau limpezi. Binefăcătoare, o adiere împrăştia peste tot un fel de fericire, era ca o proslăvire a vieţii în ciuda neajunsurilor sau chinurilor pe care le cuprinde în ea. Iar când soarele se ridică, văzduhul se umplu cu rostogoliri de nori albi şi azurii, ce aci se făceau pasări şi corăbii cu aripile şi pânzele întinse, aci munţi şi văi prăpăstioase, sau oşti de uriaşi şi şiruri de cai, cu sărituri în doua picioare şi cu pete de sânge pe nările lor spumate. Dar norii de la răsărit, cât şi cei de la apus ajunseseră de se împreunară şi întreaga întindere a cerului nu mai fu în curând decât o trandafirie fulguiala de petale de flori de piersici.

Thalassa deschisese ochii în mijlocul acestei frumuseţi. Dar din acea zi începu pentru el o viaţă nouă. Vârtejul de flăcări îşi urma încolăcirile pe care şi le azvârlea pe după braţele şi picioarele lui

– cu care îl lega cot la cot. De-ar fi fost ziua sau noaptea, focul cumplit nu înceta să-l mistuiască. Prisosul de tinereţe şi de putere se revărsa, ca de la sine, din cupa prea plină.

Eros îşi iubea alesul, dar totdeodată îşi răzbuna de împotrivirea ce întâmpinase din partea acestui suflet ce se închisese în el ca într-o cetate. Istovirea pe care i-o pricinui îi puse astfel în auz şuierări ca de crivăţ. Ameţeli îl lipseau de siguranţa mersului. Din timp în timp, îi pierea până şi văzul, iar voinţa să facă vreo mişcare mai obositoare îl părăsea.

August şi septembrie desfăşurară călduri cu totul mari. Deşi toamna se apropia, el s-ar fi putut crede în toiul verii. Moliciunea ce-l covârşea nu mai era de biruit. Abureala dimineţilor urma să îl ţină în ea ca într-un mărgăritar trandafiriu. Marea şi insula gâfâiau. Plantele din familia balsaminelor – cine ştie de ce vânturi însămânţate pe stâncă – îşi suspinau parfumele încâlcindu-şi-le unul într-

altul. Întărâtate de soare, firele de iarba îşi pregăteau rodniciile viitoare. Garofiţele de câmp, romaniţele şi gălbenaşii, în căutarea vreunei urme de umezeală, pe care n-o găseau, îşi înfigeau cu neastâmpăr rădăcinile printre crăpăturile pietrelor şi, scurse de snagă, se ofileau. De la o floare la alta şi de la un fir de iarba la celălalt se petrecea un schimb de împreunări nevăzute, precum este cel de la nesfârşitul de mare la nesfârşitul de mic. Căci şi între ce se vede şi între ce nu e văzut a fost şi va fi aceeaşi puternică şi neînţeleasă legătură ce apropie pe floare de floare şi pe om de Dumnezeu. Marea, în vremea aceasta, era sorbită, strat cu strat, de soare ce, ridicând-o spre el, o schimba în aburi, şi ce, subţiindu-i şi pe aceştia dincolo de marginile cunoştinţelor, le smulgea trăsnetul ce înfăşoară pământul cu şerpuiri de foc ale căror iuţeli abia încap în minţile de tot înalte.

Vântul se juca cu mireasma florilor, îşi încărca aripile cu beţia din ea şi plămădea –

ducând-o uneori mai sus, alteori mai jos, şi supunând-o când frigului şi când căldurii – taina unor lumi ce nu numai că nu pot să fie văzute, dar ce nici nu se pot închipui. Iar atât în acele lumi, precum şi în cele care cad sub simţurile noastre nu lucra decât aceeaşi îmbrâncire căreia i s-a dat numele de dragoste sau de afinitate şi al cărei scop pare să fie desfiinţarea totului în o obştească asemănare.

Nervii ce se încordează sau se dezcordează numai după întipăririle primite dinafară şi pe care le duc apoi la creieri, îşi vedeau schimbate însuşirile fireşti. Cunoştinţele cu care era pus în legătură pe aceasta cale se depărtau în adevăr neîncetat mai mult de cele care se află la îndemâna celorlalţi oameni. Spre a ieşi din starea în care căzuse i-ar fi trebuit puteri pe care nu le avea. Clipa temută şi dorită se aşezase în el ca un stăpânitor crud.

Cufundaţi în adâncimile de sub frunte, ochii

lui, a căror sclerotica se ofilea, îşi sporeau strălucirea, încercuind-o cu cele două şanţuri vinete ce se săpaseră sub ei – jgheaburi prin care i se scurgea tinereţea şi viaţa. Vederea i se exalta, îndoind pentru el mărimea lucrurilor şi vioiciunea culorilor.

Tendoanele picioarelor şi braţelor abia mai ascultau de poruncile ce li se dau de nervi. O lâncezeală aproape femeiască îi întârzia mişcările, trăgănindu-i-le pe un ritm molatic. Frumuseţea corpului şi chipului nu-i fusese atinsă de istovirea ce-l dobora; ea îşi pierduse numai din bărbăţia şi sănătatea ei.

Rătăcind fără scop şi când într-o parte a insulei, când in alta, el lăsa braţele să-i atârne în voie şi se târa mai mult decât umbla. Mintea îi era tot într-o vreme lipsă de la orice. N-ar fi ştiut nici daca e senin, nici dacă sunt nori, nici dacă e frig, nici dacă e cald. Era dus dincolo de lumea pământească.

Dar amintiri din scurtul lui trecut îl redau vieţii zisă adevărată. Locuirea lui în Sulina îl recucerea.

Cât de frumos era, sau i se păruse lui, acel oraş. Călare pe unul şi pe celălalt ţărm al Dunării, sub un cer oriental, şi oglindindu-se în micile valuri albastre ale marei curgeri de apă, acest oraş se rezema în dreapta şi în stânga pe nesfârşitele bălţi ale Deltei. Frăgezimea trestiei şi a papurei îl înfăşură cu verdea ei manta, pe când, în faţa lui, marea alerga, impunătoare, spre zări.

Şirurile de case cu două rânduri îşi culcau peste strade, sub tânărul soare al lui aprilie, prelungirea umbrelor viorii. Clădite după chipul locuinţelor din climele calde, ele aveau terase în loc de coperişuri şi, deasupra lor, înfloreau leandri şi rodii. Ferestrele erau, mai toate, apărate de soare prin jaluzele verzi sau galbene, dincolo de care scânteiau prin crăpături ochi de zori sau ochi

de soare. O! dintre atâtea fete ce-i aruncaseră de după ele trandafirii arzătoarele zâmbete, de ce, prin vraja unei minuni, nu se ivea clipa de purpură care sa strămute pe vreuna în insulă, pentru ca dânsul să-i cadă în faţă, trăsnit.

Dar Sulina, ca şi toate celelalte oraşe cu zâne, se învălmăşea departe, râdea şi cânta fără sa-l ştie, şi el rămânea rob al nemilostivei culmi, pisc prea înalt, dar pe al cărui vârf, legat ca pe un rug, ardea de viu întocmai după cum ardeau creştinii din care Neron îşi făcea masalele la treptele împărăteştilor lui scări.

Sosirea vaporului Comisiunei, poruncit să aducă trebuincioasele întreţinerii pe alte trei luni, era aşteptată de el cu înfricoşata nerăbdare cu care osânditul la moarte aşteaptă vestea ce are să-i hotărască soarta. Se gândea să ceară căpitanului – şi aceasta nu era prea greu sa i se învoiască – înlocuirea pentru o săptămână cu vreunul din oamenii de pe vas, timp pe care îl va petrece în

Sulina. Neapărat că, o dată acolo, nu s-ar fi înapoiat în insulă cu niciun preţ şi – cine ştie? toate se pot întâmpla – n-ar fi fost cu neputinţă ca vreuna din îmbătătoarele malteze ale oraşului să-si oprească ochii de jeratic asupra-i.

Flori de Orient, cum sunt de obicei femeile acestor locuri, mai toate sunt crini şi boboci de trandafir aproape deschişi înainte de vreme şi mai toate sunt gata să soarbă – între treisprezece şi patrusprezece ani – flacăra cât de aprigă a celor mai pustietoare patimi. Îşi aducea aminte că una, fată din părinţi cu dare de mână, nu fusese oprită nici de vârstă şi nici de împrejurările care o azvârliseră, prin naştere, pe o treaptă lumească înaltă, spre a se face nevăzută cu cipriotícul găligan de pe un vas de mărfuri ce se adăpostise de furtună în port.

Şi de ce nu i s-ar fi întâmplat şi lui la fel? Pentru întâia dată s-ar fi văzut oare un asemenea lucru, şi nu ştia el, până şi din basmele pe care

Halimaua i le deşirase în minte, ca nu tocmai rar fete de împăraţi îşi jertfiseră însăşi vieţile de dragul unui băiat frumos? Cât despre el, pentru fata care l-ar fi iubit – săracă de-ar fi fost – n-ar fi găsit oare într-însul mijloacele să se ridice deasupra celorlalţi oameni şi s-o dăruiască cu toate podoabele lumeşti făcând-o şi cea mai fericită dintre femei? Căci se află oare putere mai mare decât a patimei şi nu se schimbă ea, de câte ori e arzătoare, în vâjeietoarea coardă de arc de pe care săgeata ce pleacă se duce să lovească drept în ţintă?

Dar vaporul Comisiunei, ancorând în sfârşit în faţa insulei, îi tăia orice nădejde. Niciunul dintre slujitorii lui nu primi sa ia răspunderea îndeletnicirilor farului pe un timp cât de mic. Căpitanul îi făgădui numai că îi va înainta cererea la Sulina şi că i-o va sprijini.

Plecarea vasului îi spori îndârjirea. Octomvrie, ce venise, se încărcase cu prisosul de

putere al verii ce urmează să lucreze în fructele coapte pentru ca ele sa aşeze, după ce vor cădea la pământ, prin sâmburii lor pregătiţi pentru aceasta, temeiurile vieţii unor viitoare generaţii de pomi.

Aşa se întâmpla şi în simţurile lui. Ele, cu toate că aerul se înviorase, fuseseră bătute de o prea mare zdruncinare pentru ca făptura lui sa nu cheme viaţa prin toate fibrele şi porii.

Pustnicia pe care o ceruse cu atâta dor i se făcuse groaznică.

Ar fi părăsit insula înot numai sa iasă din ea. Dar mintea îl îndrepta grabnic către un alt mijloc, şi el se mângâia cu nădejdea unei apropiate mântuiri.

Luntrea cu care venise acolo nu-l aştepta ea, în adevăr, trasă pe uscat de trei luni, şi avea el nevoie de altceva decât de pânza pe care o tăiase

spre a-şi coperi patul şi masa, şi pe care, din câteva împunsături de ac, uşor o putea înnădi la loc?

Când însă se duse spre ţărm, îşi dete seama ca soarele îi scorojise lemnul, ce se afla găurit pe locuri de mai înainte chiar – găuri pe care le astupase cum putuse la plecarea lui din Sulina – şi că acum acest lemn îi rămânea în mâini.

Şi fiindcă în zadar îşi tot aştepta liberarea, ea nemaisosindu-i, dânsul se opri la gândul să-şi facă o altă luntre, cu scânduri smulse de prin odăi.

Această lucrare pe care o şi începu, şi ce-l duse la sfârşitul lui octomvrie, nu-i fu însă de vreun folos: Eros, ajutat de Eol, îi pregăti cumplita dezamăgire să i-o răpească de pe ţărm tocmai în seara când o dedese gata şi să i-o zdrobească de stânci.

Thalassa trebuia dar să-şi îndeplinească

osânda, să rămână robul şi totdeodată împăratul insulei, şi, uitându-se cu ochii ţintă în golul ce i se deschidea în faţă, să întindă asupră-i urzeala pe care era preursit – întocmai ca Dumnezeu – să ţească lumile închipuirii.

Dar o dată cu timpul care se scurgea, scădea şi dorul lui de a se întoarce la vreun ţărm. El se deda cu grozăvia şi cu frumuseţea insulei, şi corăbiile ce treceau în largul mării nu-l mai furau către niciun ţărm…

Ele treceau, lăsau dâre pe luciul apei, însă atât corăbii cât şi dâre se ştergeau, pe când apusurile ce se înecau tot mai mult în nori şiruitori de sânge îmbrânceau pe Thalassa în roşia epodă a vârstei de flăcări…

Epoda roşie

Noiemvrie şi decemvrie îi măriseră dezechilibrarea nervoasă. Boala îşi urma fireasca

desfăşurare. Ea avusese un început şi trebuia sa aibă o culme.

Sanctuarul din stâncă fusese părăsit de el şi vântul singur se strecura înăuntru şi se văieta prin colţuri a deznădejde.

Pe sub stânci urlau hăuliri ca de lupi ce veneau dinspre larg, iar întinderea verzuie era arată adânc de plugurile Austrului şi de ale lui Boreu.

Răsturnată, brazdă cu brazdă, marea horcăia de la răsărit la miazănoapte şi de la miazănoapte la răsărit, şi aci o pornea să se adâncească în văi cu funduri de iad, aci îşi ridica valurile spre cer – piscuri de munţi spumate de zăpadă.

Thalassa, afară de vremea pe care i-o lua întreţinerea aparatelor înmulţitoare ale luminii, îşi dormea viaţa cu ochii deschişi.

De sub larga vatră cu cotlon a odăii vechiului paznic, flăcările lemnului şi cocsului îşi unduiau apele portocalii şi albastre de-a lungul pereţilor, le mişcau pe tavan şi podeală, le aprindeau şi le stingeau şi împrăştiau flori roşii, flori de purpură,

flori rubinii, ale căror mărimi şi forme erau nespus de felurite. Ciorchini de verbine, mănunchiuri de camelii sângeroase, flori de rodiu aprinse ca dogoritoarele pofte trupeşti, răsuri şi maci cu petale de foc, micsandre având pe ele o scânteietoare catifelare de aur roşu, pâlpâiau prin aer, se agăţau de pereţi şi tavan, se aşterneau pe jos. Afară zilnic mai grabnica alunecare a soarelui spre mare, şi zilnic mai puţina lui rămânere pe cer, îi apleca razele pieziş încă de la orele trei, fulgerându-le prin fereastră în cele mai depărtate unghiuri ale odăii. Geamurile, izbite de răceala vântului, închegau pe faţa lor frigul şi-l cristalizau în mari plăci de fluorină purpurie.

Roşul de peste tot se îmbina cu mistuitorul foc din el, cu roşia epodă ce, înfrigurându-l, îi învierşuna unul câte unul simţurile.

Văzul, auzul, mirosul, gustul şi pipăitul se povârneau deopotrivă şi cu aceeaşi repeziciune spre degenerare – dacă, totuşi, degenerare poate să fie numită supraactivitatea ce făcea ca organismul său nervos sa îndoiască senzaţiile

primite, şi să-i dea, în aceeaşi vreme, putinţa să le traducă în valori ce se depărtau de cele obicinuite.

Treptat, ele ajunseră chiar să treacă de pe tărâmul orânduit fiecăruia pe al celorlalte. Deseori i se întâmpla acum să vadă prin auz şi pipăit, prin gust şi miros, şi foarte des iar era înşelat asupra firii adevărate a lucrurilor. Până şi fierul, piatra şi lemnul erau, pentru el, aci cumplit de aspre la pipăire, aci moi ca mătasea şi catifeaua. La aceste dări pe faţă ale boalei ce urca în el se alăturară altele: împungeri ca de vârfuri de cuţit i se înfigeau în creieri. Gâtlejul i se îngusta. Otihneli îl zguduiau. Un nod, ce i se plimba prin esofag, ii tăia răsuflarea. Ameţeli îi ridicau siguranţa mersului. Scara farului, încolăcită asupra-i ca un melc, nu-l mai răpea din fugă între geamurile vesele ce apărau lanterna de ploaie şi vânt. Cu vâjâiri în auz şi cu un val de sânge ce-i zvâcnea între tâmple, nu mai putea sa ajungă acolo decât oprindu-se din trei în patru trepte. Dimpotrivă, la coborâre, spirala groaznică îl apuca în ameţitoarea ei răsucire, şi, încleştându-i mâinile

pe lemnul rampei, îl silea să închidă ochii spre a înfrânge ispita întunericului ce, de jos, lungea spre el braţe de beznă, braţe cu care să-l surpe în nefiinţă.

Dar boala, cu toate că-l luase aproape deplin în stăpânire, nu-i micşora sârguinţa pe care trebuia s-o aibă întru îndeplinirea datoriei. De cum scăpăta soarele, farul îşi crăpa ochiul peste mare, înfrunta cu trâmba lui de lumină – pe rând roşie şi verde – valurile dezlănţuite, vântul şi întunericul. Dar largul mării, oricât de frământat sau de liniştit s-ar fi întâmplat să fie, nu-i mai răpea visurile spre lumile pământeşti…

Oraşul în care se pomenise de mic: Smirna; cel în care îl bătuseră, mai de curând, împrejurările vieţii: Sulina; locurile cele multe în care fusese purtat de soartă – câte o clipă în unul, câte una în altul; lumea cât este ea de mare; nimic din tot ce-i mişcase simţirea şi i-o îndreptase când spre o dorinţă, când spre alta nu-l mai arunca în mreaja poleită a înşelăciunilor. Mintea i se golise de oaspeţii drăgăstoşi ai vârstei trandafirii,

întocmai după cum o casă, ale cărei ziduri s-au crăpat de cutremur, rămâne pustie de însufleţirea traiului ce o locuise cu puţin înainte. Întreaga lui făptură era mărginită de împrejmuirea împărăţiei lui Eros şi acest zeu era sufletul şi eul lui. Cutremurul trupesc ce, la început, nu se ivea decât dacă lui Thalassa i se întâmpla să se afle cu părţile mai gingaşe ale corpului într-o atingere materială oarecare, se năpustea acum asupră-i, din chiar senin. Priap, ce e drept, era cel care se cuvenea să-i tragă păcatul, căci el îl bătuse pe arzătoarea nicovală a vârstei, unealta zguduitoarelor descărcări, cu ciocanul neîmpăcatelor plăceri…

Aluatul lui plastic nu-i fusese însă păgubit de neobicinuita dezvoltare a muşchilor, şi nici de prea timpuria lui bărbăţie; el îşi păstrase rara frumuseţe a modelăriei, dar pe întreaga întindere a pielii nu se mai încrucişau repezile fulgere ale luminilor ce se joacă peste strălucitoarele meşteşugiri ale bronzului smuls de curând calupului. Un fel de poleiala searbădă îl înfăşura

cu întunecarea unei ofiliri. Chipul lui singur câştigase o caracteristică mai puternică. Cercuirea ochilor i se adâncise şi i se lărgise şi, pe sub pleoapele lui vinete, privirile i se aprindeau în mijlocul unor sclerotice înecate de purpură capilară. Jgheaburile din preajma lor îşi prelungiseră săpăturile până în dreptul umerilor obrazului, iar cu cât el îşi năruia mai mult făptura trupească în mistuirea plăcerii, focul de sub cotlon, cu mişcătoarea lui perdea de lumină şi de umbră, îl înveşmânta cu frumuseţi mai tulburătoare. Închipuirea lui, încordată cât nu se mai putea, îşi avânta zborurile către orice înălţimi cu o îndrăzneala neasemănată.

Formele pe care, la început, ea le înseilase abia pe colţurile de întuneric sau de lumină ale odăii, păreau a fi ajuns în preajma hotarului, dincolo de care amăgirea încetează, sau se schimbă în ceva ce, daca va fi tot amăgire, este însă aproape deopotrivă cu cea în mijlocul căreia trăim. Fenomenul pe care ştiinţa, neputând sa-l desluşească, l-a numit halucinare şi cărui obştea i-

a zis vedenie îşi înmulţea mrejele în care îl ţinea prins şi înainta cu iuţeală către desfiinţarea celor de pe urmă osebiri dintre lumea ce e în afară de om şi ce nu porneşte de la el, şi dintre cea pe care o poartă în el, ce pleacă numai de la dânsul şi pe care o preface când vrea şi în ce vrea. Dar, după cum nici Ideea absolută, din care s-au desprins toate universurile, nu s-ar fi putut închega în nenumăratele osebiri de fiinţe şi de lucruri dacă nu s-ar fi azvârlit afară din concentrarea ei, tot aşa şi universul ce era gata să ia viaţă din sufleteasca lui plăsmuire îşi avea însufleţirea potrivită pe puterea de la care primise fiinţa şi, fiindcă ideaţiunea omenească e izbita de o nestatornicie fără seamă, se întâmpla că şi universul către a cărui înfăptuire Thalassa căuta să ajungă sa nu se îmbrace decât în cuprinsul unei clipe cu înfăţişarea adevărurilor statornice.

Vaporul ce se înapoia la mijlocul lui decemvrie îi aduse, o data cu voia pe care o ceruse sa părăsească pe cincisprezece zile insula, un înlocuitor.

Cu toate aceste, Thalassa, care nu s-ar mai fi despărţit cu niciun chip de stânca pe care îl încătuşase Eros, spuse căpitanului că pe de o parte se simte întremat şi că, pe de alta, a sfârşit prin a se obişnui cu singurătatea, adăugând şi credinţa ce avea că, dacă ar relua pentru un timp viaţa de oraş, la urmă – când s-ar întoarce în insulă – ar suferi mai mult. Vaporul se înapoie la ţărm fără el.

Dar, în acea seară, roşul amurg al zilei de iarnă viscoli sub fereastra lui o fulguială de ninsoare ce îmbrăcă insula în cutele de argint ale unei regeşti hlamide cu puf alb de lebădă. Sparţi de crivăţ, norii ce fugeau răniţi ca nişte paseri ajunse sub aripi de moartea alicelor storceau peste albeaţa acelei zăpezi şiroaie de sânge. În aerul uscat de ger ţăcănitor soarele se cufunda în mare, roşu.

În odaia farului, o spăimântătoare exaltare a ochilor aruncase însă pe Thalassa într-o înmărmurire hipnotică. Clipiri de corpuri goale, ondulări de grumaji şi de şolduri, provocări de

sânuri pietroase, obrăznicii roşii de buze senzuale se îmbulzeau să-l ispitească, erau peste tot şi nicăieri – se risipeau şi se reîntocmeau, îl înconjurau cu vârteje de picioare blonde şi oacheşe, cu rotunjimi de sânuri şi de braţe, cu eleganţe de mâini străvăzătoare şi cu valuri de păr pe care se aprindeau lumini albastre sau flăcări aurii şi roşii.

Dar văzul nu era singurul simţ care sa-l îmbrâncească spre culmile amăgirii: de peste tot îi soseau adieri încărcate cu mirosuri de flori de salcâm, de portocali sau de chiparoase, iar din florile himerice ce-l băteau cu aripi de miresme parfumele care-l cuprindeau în spiralele lor îl aruncau în beţia tuturor viselor. Auzul îşi plăsmuia şi el lumile lui. Sunete, când dulci şi lungi, când izbitoare şi vijelioase, îi picurau în minte. Viori şi flaute nevăzute, ce întovărăşeau nemărginit de duioase vocalizări omeneşti, îi cântau în inimă. Fiinţe cu frăgezimi de flori îi întindeau braţele, se apropiau de el, i se plecau peste umeri, îi netezeau părul cu degete de onix.

„O! Eşti frumos, Thalassa! Thalassa, fii al nostru! Noi te iubim, Thalassa!” răsuna atunci de peste tot, erau cuvinte ce-i întindeau buze şi sâni, şi ce, în urmă, îl culcau ca într-un coşciug în clipa ce-l scurgea de vlagă, pe când pereţii ce se dezbrăcau de purpura florilor îşi reluau, printre slabele licăriri ale focului ce se stingea, înfăţişările cojite. Dar hăulirile lupilor dinspre largul mării răzbeau până în poalele stâncilor şi, învălmăşindu-i-se în auz, nu-i mai lăsau altă scăpare decât să-şi doarmă recăderile în viaţa obişnuită a oamenilor.

Şi zilele ce se duceau printre roşiile sfâşieri ale răsăritului şi printre sângeroasele brazde ale apusului se duceau încet, i se păreau aci lungi de tot, aci scurte, dar nu conteneau să curgă…

Gustul şi pipăitul, ce, pe la sfârşitul lui februarie, se asemănară celorlalte simţiri, îl târâră către alt vârtej: se hrănea cu pâine uscată şi neagra, cu peşte sărat şi brânză, deşira, câteodată, şi un număr de smochine, îşi îndulcea gura cu halva, dar se credea dinaintea unui ospăţ strălucit.

Masa de brad la care sta se înflorea, sub pipăitul şi vederea lui, cu argint şi cu sidefuri meşteşugit înţepenite prin crestăturile şi scobiturile lemnului şi se încărca cu vase de preţ, cu scânteietoare cupe.

Cezarul străfulgerat în el din prăpastia vremii se lungea atunci pe pat într-o rână, gusta lenevos din bucatele ce i se aduceau de sclavi svelţi – cingalezi ispititori sau georgiani subţiratici – ciugulea dintr-o ciorchină de struguri cu boabe galbene, ori muşca dintr-o piersică şi, lăsându-i sa treacă, punea pe cei mai copilandri să-i mişte deasupra frunţii apărători din moţuri de trestii roşii, din pene de struţ şi de păuni. Pe alţii, cu gleznele picioarelor strânse în cercuri de aur bătute în rubine, îi îngenunchea în preajma lui, silindu-i sa i se uite lung în ochi, pentru ca să bea şi din vinul voluptăţilor perverse pe care dânşii i-l turnau din plin din ai lor.

Nu mai era, prin urmare, niciunul – din cele cinci simţuri ale omeneştei alcătuiri – care să nu scoată pe Thalassa din lumea semenilor lui

trupeşti. Negreşit, lumea în ale cărei graniţi ele îl mărgineau trecea cu iuţeli fulgerătoare de la o înfăţişare la alta, dar dânsa, în oricare din înfăţişările ei – în cele mari, ca şi în cele mici – era tot aşa de adevărată ca şi cealaltă.

Şi apoi, daca e sa cugeţi bine, oare visul şi amăgirea nu sunt şi ele tot viaţă? Şi, dacă sunt, cine ar putea să spună că ce numim adevăr nu este şi el un vis din care omul se deşteaptă prin moarte?…

Dar mâini catifelate – mâini aci de flori, aci de mătase – i se furişau de-a lungul gâtului, îi ajungeau sânii şi, apucându-le sfârcurile, se jucau cu ele. Corpuri dumnezeieşti, ale căror sexuri se topeau unul în altul, se lipeau de el, îl sileau să li se predea, primeau să moară sub buzele lui, şi când, la rândul lor, străbăteau într-însul, îl nimiceau sub plăceri ce erau schingiuiri şi ce, totuşi, rămâneau plăceri.

Sunetele drăgălaşe de muzici suave care armonizau aerul creşteau însă şi se umflau fără veste. Nu mai erau sunete, ci scufundări de ceruri

şi de pământuri. Ele gâfâiau, călcau unele peste altele şi, printr-un neaşteptat punct de orgă, se desfiinţau dintr-o dată în deliciosul leşin al bemolurilor desăvârşitelor istoviri.

De ce, cu toate acestea, îşi zicea el adesea, de ce tot ce întrupează şi clădeşte omul cu închipuirea nu iese din întunericul nimicului decât spre a se întoarce într-însul cu aceeaşi grabă cu care s-a ivit? Şi, socotindu-se mereu, se întorcea tot la gândul că ce ia fapt din nestatornicia minţii nevoit e să urmeze mişcările acestei nestatornicii. Căci numai Dumnezeu, el, care este veşnic, are gânduri ce se desfăşoară cu unde largi, care cuprind în ele bucăţi de timp ce sunt noiane de veacuri.

El însă este om, şi dacă îi este dată şi lui putinţa să fie ziditor de lumi, trăinicia lor va fi cea pe care le va fi dat-o voinţa ziditorului. Această voinţă dar, ea singură, trebuie întărită, şi Thalassa nu se îndoia că, daca va stărui într-însa îşi va smulge din suflet pentru o vreme mai lungă cel

puţin pe tovarăşa ce dorea – pe Eva cea nouă care să fie şi să nu fie el, şi care să nu se mai facă nevăzută decât atunci când va voi el, iar nu ca acum, când i se topeşte în braţe şi sub buze în chiar clipa când o socoteşte mai cu desăvârşire a lui.

Şi fiindcă pământul intrase în luna lui martie, o dată cu viaţa ce se reîmprăştia în tot, el simţi că o putere pe care n-o avusese încă îi încordează şi ţinteşte gândul pe întrevăzuta de luni făptură, şi pe care, până atunci, zadarnic o tot frământase, însprâncenându-i, prin închipuire, fruntea, dăruindu-i ochi de faţa valurilor, păr ca firele toarse de soare, sâni de copilandru, şolduri înguste şi picioare lungi, şi amestecând în ea, fără să ştie ce este androginizarea, tot ce este mai frumos la fată şi tot ce este mai fermecător la băiat.

Căci pe cea care va fi suflet din sufletul lui oare n-o voia el minunea între minuni – albă ca luna – subţiratică ca georgianii zvelţi – pisicoasă ca ciudatele priviri din galbenii ochi ai

cingalezilor, iar pe buze cu mărgean roşu, şi cu toate că ruptă din lună şi din soare, sfioasă cum sunt zorile când îşi ascund în aurul părului flacăra obrajilor?

Dar dacă această zână a tuturor zânelor se va fi întrupat întâia oara pentru el seara sau dimineaţa, noaptea sau ziua, la ce s-ar întreba şi pentru ce s-ar spune?

Ce este de căpetenie a se şti este că dânsul îşi scoase cu adevărat această coastă dintre ale lui şi că, în seara în care i se destăinui, patul său pe care o zărise culcată se făcuse nevăzut sub pluşuri vişinii şi sub perini de catifea cusute în aur roşu.

Vie cu totul, şi goală cum e Danaea lui Tizzian când e ispitită de Jupiter, un braţ ea şi-l ţinea sub cap şi, ascunzându-şi privirile şirete şi sperioase pe sub creţele gene, mâna cealaltă întocmea atât de ceruta foaie de viţă de prin unele muzee…

Micii şi abia pârguiţii sâni se mişcau sub răsuflare cu mura fragilor în sus şi buzele ce se deschideau pe alba floare a zâmbetului păreau că-

şi trimit sărutarea spre Thalassa. Fiorii vioarelor din auzul lui şi ciripirile chitarelor ce tulburau depărtările îşi înălţară însă din nou ritmul şi, apropiindu-se, îşi năpustiră sunetele într-o învălmăşeală nebună…

Căzut pe genunchi, Thalassa îşi ţinea răsuflarea şi nu scăpa vedenia din ochi, o sorbea toata în simţurile şi în sufletul lui şi o sorbea de teamă să nu piară. Dar puteri tainice ce trecură peste el îl dezbrăcară când de o parte a îmbrăcămintei, când de alta, îl eliberară de urâţenia coajei şi, diamant ieşit din gangă şi zeu pentru care sosise neîntrecuta clipă, îl duseră ca pe braţe de flăcări către un cer de jar.

Iar prin aer nu mai ciripeau chitare şi nici fiori de vioare nu mai treceau. Prin aer se aprindeau fanfare de trâmbiţi, se ascuţeau ţipete tăioase de arcuş şi se cutremurau cimbale.

Însă în odaia ce se îmbrăca cu un roşu posomorât se ghicea că o înspăimântătoare bestie îşi ţine prada în gheare, că-şi înfige botul într-o rană pe care o lărgeşte, şi, printre explodările de

note şi leşinurile de bemoluri, Thalassa, care posedându-şi visurile se posedase pe el, vedea că nimicul pe care îl strânge în braţe îşi păstrează încă multă vreme substanţializarea.

Priap

Vântul Sudului gonea pe martie. Frigul scădea şi veneau şi zile calde. Se rânduiau apoi şi altele, când crivăţul, ce se înapoia, se făcea tăios. Aşa este şi viata oamenilor: ei se cred scăpaţi – zâmbete şi bunăvoinţi le aleargă întru întâmpinare – le seamănă în cale flori – soarele sparge norii plumburii – e primăvară şi veselie – frumuseţe peste tot – iar fiecare renaşte! – renaşte şi n-are sa mai sufere!

Şi tocmai atunci – pentru ce? nu se ştie – aceşti oameni se repomenesc în mijlocul necazurilor.

Cu Thalassa ieşea la fel: o dată cu dumnezeirea luminii şi a căldurii soarelui, el se simţea apucat de un aprig dor de viaţa – dor de a

se amesteca într-însa, de a se răpi insulei şi de a se reface altul, nemairămânând nefericitul urgisit care, vrând să se potrivească cu Dumnezeu, se coborâse mai jos de om.

Nestrămutată, ideea ce-l cucerise îl muncea, sau, daca îşi pierdea uneori din putere, ea şi-o recâştiga o dată cu urletul vântului ce zguduia geamurile şi cu focul ce se mişca mai scânteietor sub coşul căminului. Priap nu-şi dormea cerbicia decât pentru a şi-o îndârji mai mult.

Zâna întâielor lui visuri, care lua fiinţă din închipuirea lui mai rar ca oricând, nu mai era însă, de câte ori i se arăta, şovăielnică şi nehotărâtă.

Cât despre el, ca să-şi dovedească atunci că nu se înşeală şi că vedenia ce-l năluceşte a fost cu adevărat cucerită asupra nimicului, o urmărea pas cu pas prin odaie, era în dreapta şi în stânga ei şi, punându-i întrebări, asculta răspunsurile ce i se păreau că le primeşte…

Dar pe dată ce dogoreala patimii îşi trecea vestejirea peste feciorelnica întrupare, ea se făcea

nevăzută şi lăsa locul unor alte vedenii – celor din împărăţia lui Priap – care reîncepeau să se înseileze în dungi şi pete de lumină pe petecile de întuneric ale unghiurilor şi în pete de umbră pe părţile odăii mai însufleţite de lumină.

Asupra vechii lui zdruncinări se altoiau însă altele… Pentru a-şi împăca bunăoară un fel de nevoie ce-l silea să-şi ducă corpul dintr-un loc în altul, el deschidea uşa, şi de-ar fi nins, de-ar fi plouat, ieşea afară, străbătea insula, urca ori cobora stâncile şi nu ştia el însuşi nici ce vrea, nici ce face.

Din înălţimea farului, ale cărui scări le suia adesea, îşi rătăcea ochii printre norii iadului din cer şi printre cel colcăitor deasupra apelor, dar ori la ce s-ar fi uitat, nu mai vedea decât prin roşia perdea a posomorârii din el. Până şi chipul – când şi-l privea în ciobul de oglinda atârnat pe unul din pereţi – nu i se mai arăta decât pe sub acelaşi roşu.

Mai târziu, alte fenomene se alăturară pe lângă acesta. Cu totul supărător, unul mai cu

seamă – nodul ce i se stârnise de mai înainte în gât şi ce, acum, nu se mai cobora decât cu greu spre a lăsa gazele sa iasă – îl chinuia aproape de dimineaţa până seara. Alcoolul şi tutunul, argăsindu-i fundul gurii, nu-i dau de asemenea răgaz şi deşteptau în el o sete ca a beduinului pe nisipul deşertului.

Danţul în care îl prinsese Priap, dacă ar fi putut sa fie asemănat cu vreunul, era numai ca ceardaşul – danţ drăcesc şi spre care i se ducea şi gândul învârtejindu-l peste ungureasca pusta, sau pe sub vechile bolţi ale palatelor magnaţilor…

Văzut de pe o întâmplătoare scenă – în Pera sau aiurea, nu ştia bine unde – acest dans – de fapt cel mai apropiat de mişcările lui sufleteşti – îl şi lua de mijloc, îl târa tot mai departe de vremea în care trăia. Măreţul castel în care îl purtau dezlănţuirile ce-i umpleau mintea îl punea aproape îndată în rând cu ceilalţi oaspeţi, iar simţindu-se de potriva lor, ca şi dânşii îşi zornăia pintenii ori îşi zăngănea sabia.

Amestecat printre cavalerii de Tisza şi

Balathon – cu scurtă manta de catifea în umeri şi cu arcuitul piept aurit de ceaprazuri şi scânteiat de nestemate, principe din moşi-strămoşi – el înainta mândru şi se apleca în faţa albelor zâne înşirate de-a lungul stâlpilor de marmoră ai vrăjitelor săli…

În antereie roşii peste cizme galbene, ţiganii avântau de pe lăutele lor vijelia ceardaşului ce împerechea pe înalţii magnaţi – baroni şi conţi cu ochii de soare şi de stele – cu semeţele domniţe şi cu nu mai puţin mândrele doamne în ale căror vinete priviri zâmbeau zambilele ori se catifelau micsandrele.

Încet, la început, şi abia mişcându-şi dârele rochiilor de argint şi de aur, fiecare se deda la pasuri moi, părea ca abia este dusă de picioare şi că fermecătoarea lene ce a cuprins-o o va arunca in sfârşit pe pieptul cavalerului…

Dar lăutele azvârleau în curând pe femeie în faţa bărbatului, iuţeau mişcările şi ale unora şi ale altora, apropiau şi depărtau pe fiecare, purta pe fiecare să-şi dea unul altuia ocoale, să salte, să

sară, să piseze pământul pe loc, şi, printre sălbăticia năvalnică a sunetelor, să se repeadă unul la altul ca şi cum ar fi voit sa se sfâşie – sau oprindu-se deodată – făcea pe fiecare să-şi reînceapă tărăgănirile lâncezi…

Trâmbiţările instrumentelor de alama, ţipetele vioarelor, miorlăiturile clarinetelor îşi reîmpleteau sunetele şi femeia săltând în jurul bărbatului, iar bărbatul în jurul ei, pereţii sălilor se puneau în mişcare împreună cu bolţile şi lespezile pardoselii, cu castelul cât era de mare, cu câmpiile ce-l înconjurau, cu munţii ce mărgineau aceste câmpuri în zări, cu pusta, cu Ungaria toată, ce, dintr-o parte in alta, nu juca decât acelaşi singur şi uriaş ceardaş. Dar Eros sufla peste năluci, căci nu între umbre avea el sa afle sufletul pe care îl căuta închegat în viaţa trupească, şi care, totuşi, primind să se desfiinţeze în a lui Thalassa, ar fi adus pacea de veci a obşteştei desfiinţări.

O asemenea prefacere a lui două în una, ce ar fi reazvârlit universurile în nimicirea osebirilor

din care, o data cu naşterea lor, s-a aprins scânteia vieţii, ar fi fost şi încetarea oricăror lupte, precum şi începutul bunătăţii morţii celei fără de înviere.

Şi fiindcă cei neîntrupaţi, zeii, ştiu şi văd tot, Eros nu întârzie prea mult să descopere ţărmul poleit de lună de-a lungul căruia – cu totul departe peste valuri – dormea un cuib de alba marmură printre galbenele înfloriri ale unor primăvăratici iasomii.

Pompeiana clădire căreia atavica dragoste de frumos a unui grec din Imbros îi detese corp pe apropiatul ţărm al Asiei ascundea între pereţii ei de marmoră şi sub alba reţea a pologului unui pat din lemn de trandafir pe Caliope, fiica lui de treisprezece ani care îi era mai scumpă ca orice şi care îşi zâmbea acolo, legănata de visuri albe, nevinovăţia.

Luna, sidefându-şi lumina peste casă şi grădină, peste ţărmi şi mare, străbătea prin geamuri şi-şi prăfuia argintul albăstriu şi roz pe marmore şi pe alabastrul corpului. Dar, o data cu

razele lui Selene, o înfăşurară şi fluidizările lui Eros, care, din depărtarea depărtărilor, o descoperiseră, umplându-i visul cu corpul şi cu chipul lui Thalassa şi străfulgerându-i-le în simţuri şi în simţiri.

Iar neîncetând de a se face zmeu şi neîncetând să-i fure buzele, el se înstăpâni cu încetul şi peste gândul părinţilor copilei şi spori într-înşii dorinţa pe care o aveau de mult s-o trimită la Odesa – în tovărăşia unei doamne ce se înapoia în acel oraş – la nişte rude pe care le aveau acolo, călătorie ce i-ar fi întărit sănătatea şi ar fi dedat-o puţin şi cu viaţa, cu lumea.

Ziua plecării, ce sosi în sfârşit, puse în mişcare vasul pe care Caliope se urcă sub un cer de cristal azuriu şi pe o mare albastră cum este apa unor lacuri din Pirinei închisă în cupa scobitelor stânci.

Dar cu cât vasul se depărta de ţărm, pe atât o uşoară adiere îşi flutura tot mai puternic aripele. Căpitanul, care nu trăise zadarnic viaţa valurilor, presimţise o putincioasă vijelie, iar în prevederea

ei, îşi luase măsurile.

Şi nici nu se înşelase, căci nu trecu mult şi marea tresări adânc. Nişte nori ce ieşiseră ca din pământ se aşezară în faţa vasului şi urcară grăbiţi culmile cerului. Apa, bătută ca de mii de bice, se spumegă. Brazde puternic răsturnate o săpară. Alţi nori, Dumnezeu ştie de unde veniţi, se uniră cu cei dintâi şi valurile îşi începură lupta. Pasagerii coborâră în saloane şi cabine.

Zbuciumată de ape, corabia părea că se opreşte, că nu mai este purtată înainte nici de aburi, nici de pânze. Într-o clipă, matrozii obloniră ferestrele. Tunetele nu se auzeau încă, dar fulgerele îşi încrucişau săbiile, departe.

Peste insulă, care zăcea tocmai la celălalt ţărm al mării, furtuna, fiindcă vântul venea dintr-acolo, bântuia cu o grozăvie şi mai fioroasă.

Dar Thalassa îşi închisese obloanele încă de la începutul ei şi se culcase pe pat. Ochii lui, ţintiţi pe întunericul roşu al cărbunilor, îl cufundară în curând într-o groapă de întuneric…

Vasul, în vremea aceasta, scurta depărtările

ce-l despărţeau de insulă, cu toate că abia îşi mai croia drumul printre valuri. Căpitanul, care simţise că vijelia îl fură cu totul din drumul Odesei, cercase cu ajutorul pânzelor şi al cârmei – cu al maşinii – să înfrângă marea şi vântul.

Asmuţit de Eros, Eol, nevăzut de ochi omeneşti, se cocoţase tocmai în vârful unui catarg şi, hohotind de bucurie prin funii, împingea de acolo vasul, ca şi cum i-ar fi luat el comanda, către zările preursirei lui. Izbite de valuri, obloanele şi geamurile ferestrelor închise zornăiau ca nişte tipsii de aramă, iar grelele roţi ale carului de foc din nori îşi uruiau sus rostogolirile.

Dar bubuirea unei căderi de trăsnet în apropierea insulei aruncă pe Thalassa în picioare. Noaptea dimprejurul lui era însă mai neagră ca oricând şi căminul, în care cărbunii se stinseseră, zăcea mort şi nedesluşit în mijlocul ei.

Singura cugetare ce-i licări atunci în minte fu că el a murit, iar groaza ce-l cuprinse, în loc sa-l ducă spre fereastră, îl dete înapoi spre pat, îl răsturna de-a lungul lui, şi, îndeplinind ce trebuia

să se întâmple, îi agăţă de colţul buzelor înflorirea albilor ghiocei cu care ielele îi dăruiesc pe cei care i-au prins în horele lor…

Dar cerul ce se scufunda cu totul în catran îşi cobora peste mare urgia şi, în curând, nu mai fu nici insulă, nici mare, nici cer… în curând nu mai fu nimic…

Erebos

Marea, dintr-un capăt la altul, şi-n lung şi-n larg, era un hău in care se războia amestecul apelor. Vremea când ar fi trebuit să se reverse de ziuă sosise şi nicio cât de slabă lumină nu se mişca de nicio parte. Cerul, ori dincotro ar fi fost privit, era negru. Negre erau şi valurile.

Dar o învineţeală cruntă – zorile – îşi făcu drum printre nori şi, răspândindu-se prin aer, se întinse ca o desfăşurare de giulgiu. Depărtările, căptuşite cu rostogolirea unei pâsle de nori groşi ce-şi deşirau cutele, dau din nou asalt cerului şi apei, erau ca şi cum n-ar fi fost. Alţi nori alergau

împotriva acestora. Unii, întunecoşi de tot, se coborau în faţa apei şi, desluşindu-şi înfăţişările, se asemănau unor puternice vapoare de război ale căror mişcări s-ar supune unei minţi cu gândul de bună rânduială şi de pricepere înaltă. Aceste namile de aburi plutitori întocmeau ca o flotă de corăbii uriaşe ce o pornea să se aşeze în forma unui triunghi în dreptul Gurilor Dunării.

Împotriva acestor nori, alte namile de neguri – corăbii de război şi ele – alergau către cele din dreptul Gurilor Dunării, ca spre o bătălie. Ciocnindu-se şi năpustindu-se unele asupra altora ca şi cum ar fi fost nişte vapoare adevărate întărite cu armături de oţel, fiecare voia să spargă pe celălalt sau să-l înlăture din calea lui şi fiecare se înfăşura cu fulgere şi trăsnete.

Corăbiile ce năvăleau asupra celor care apărau intrarea Dunării îşi prelungiră spre stânga linia de bătaie şi, întrecând cu mult aripa dreaptă a duşmanului, încercară să-l lovească din spate. Dar aceasta bătălie a văzduhului cu văzduhul dete loc Ia o neaşteptată schimbare de front a flotei

protivnice… Într-o clipă, aripa stângă, a celor care crezuseră că prin manevra îndeplinită izbânda va fi a lor, fu despărţita de grosul forţelor, iar aceasta, în repedea ei dare înapoi, socoti că se va putea rezema de stâncile insulei.

Năvala ce totuşi avu să înfrunte fu prăpăditoare. Fulgerele, ca o mitralie împroşcată de sute de tunuri, şuierau, şerpuiau, izbucneau şi zdruncinau aerul cu clipiri de lumină aproape neîncetate.

Încolăcit de acea urgie, granitul insulei vuia ca şi cum ar fi fost un zid lovit de vechile maşini de războaie ale oştilor de odinioară. Cuprinse ca de friguri, geamurile galeriei de sticlă ce da ocol farului dârdâiau şi ţârâiau.

Grozăvia orbitoarei lumini a trăsnetelor nu era însă nimic pe lângă cea care se desprindea dintre valuri. Ele se luau la luptă, se urcau unul în cârca altuia, se călăreau nebuneşte şi urletele printre care se petreceau aceste zbuciumări întreceau tot ce se poate spune. Cele mai cumplite răutăţi de pe pământ – şuierări ca ale şerpilor sau

mugiri ca ale taurilor, răcnete ca ale panterelor gata să se arunce pe prăzi – se ciocneau cu ţipete şi cu duioşii ca ale unor voci sfâşietoare ce ar chema zadarnic în ajutor. Dintre valuri, câteva care se luaseră în braţe se strângeau cu o aşa mânie, încât şi unele, şi altele se sfărâmau şi cădeau nimicite. Prăpăstii după prăpăstii se săpau. Munţi se înălţau şi se prăbuşeau cu zgomot. Hohote de râs scrâşnitoare, sughiţuri de plânsete – urlete, ce nu conteneau – miorlăiri de pisici şi lătrări de câini şi hiene se îndârjeau tocmai atunci când credeai ca se domolesc, iar unele sunete ce se ascuţeau şi se piţigăiau se smulgeau mai tăioase de pe urzeala în do şi la major a uriaşei încăierări.

Dar furtuna, care o duse astfel până târziu după miezul zilei, şi care târâse vaporul afară din calea lui şi-l apropia de insula, nu aluneca spre o scurtă împăciuire decât spre seara.

Căzut de-a curmezişul patului, Thalassa nu da semne de viaţa. Cunoştinţa pe care şi-o pierduse i se întorsese, poate, deşi nu se trădase

prin cea mai mică mişcare, şi starea cataleptica care-l lovise în creştetul capului cu greul ei ciocan nu-l lăsase să se dezmeticească. Zăcea ca mort între obloanele închise şi între vatra moartă şi ea. Întunericul dimprejurul lui se asemăna cu cel care va fi în iad în ziua când patimile omeneşti vor înceta să-l hrănească cu flăcările lor. Dinţii ce i se încleştaseră erau singurii ce albeau puţin între buzele pe jumătate deschise. Încolo, noaptea din odaie apasă peste tot deasă, cu toate că prin aceasta întunecime se osebeau unele părţi de negură mai nepătrunse: ale căminului şi patului şi ale unui cuier în care îşi atârnase hainele.

Însă din adâncimea acelei nopţi ce făcuse să-i înceteze bătăile inimii, ceva care nu se putea desluşi, dar ce strălucea ca soarele, ceva care părea că ridică în el o mişcare ca de aripi se ivea şi începea sa răsucească o urcare şi o coborâre de spirală – cea a sufletului urzitor al vieţii, şi care, el singur, este adevăr, în mijlocul minciunii obşteşti.

Afara, odată cu scăderea zilei, hăul se lăsa peste ape dintr-un cer de cerneală. De la

marginile orizontului, uriaşi nori de beznă dau buzna peste negurile ce se izbeau între dânsele ca fulgere şi trăsnete.

Mai neînfrânate ca oricând, talazurile se năpusteau peste insulă, asemănându-se cu fioroasele nagode ale oceanului, peşti pe care oamenii de rând îi numesc lupi ai mării şi ce, când îşi încleştează fălcile pe câte un lucru, nu şi le mai desfac – fier de-ar fi sau piatră – până nu-l rup şi nu pleacă cu bucăţile lui în dinţi.

Biciuite de Eol şi împintenate de Eurus, care le călărea, negurile ce de curând ieşiseră la iveală se amestecau în bătălia cu apele. Fulgerele lor îşi rotunjeau trăsnetele şi izbeau în negurile ce le stau împotrivă cu adevărate ghiulele. Bubuirile se ţineau una şi cerul întreg era o năprasnica cutremurare de lumina albastră şi roşie.

Verde de mânie, Neptun trecea prin faţa frontului de bătaie pe scoica lui trasă de câini de mare. Furca lui, cu cei trei dinţi de fier ai ei, lovea valurile ce ţipau şi se înfigea toata în mitra din care s-a plămădit viaţa pământeasca.

Dar în nevăzutul centru de unde, la om, a pornit conştiinţa şi împrejurul căruia s-a ţesut taina organică pentru ca sa dea naştere unei făpturi care, cu voinţa şi puterea ei, să ocupe o bucata de spaţiu în cele trei întinderi ale lui, sufletul – acea lumină de soare cu aripi şi fără aripi – înălţa şi lărgea în Thalassa spirala lui. Dintr-un moment la altul, lumina cerurilor era din nou toarsă în lumină de viaţă, şi, cu toate că slabă şi şovăitoare, simţirea ce reînvia în sistemul cerebro-spinal i se reîmprăştia de la inimă la extremităţi.

Tulburarea de afară se strecura în întunecimea ce-l înmormânta şi undele sunetelor câştigau pentru el un fel de valoare luminoasă ce-i pregătea întoarcerea la viaţă.

Cu toate aceste, când deschise ochii, se afla în alt întuneric decât în cel din care ieşea – în al odăii cu obloanele închise, moartă de lumină. Îi trebui vreme să-şi amintească unde este, dar fără să ştie ce i se întâmplase, învinse slăbiciunea şi, împleticindu-se, merse atunci spre fereastră.

Ce văzu afară, după ce înlătură obloanele, îl înmărmuri. Sub un cer de urgie bătut de aripi de catran, iazme negre – iadul tot – se pocea în fel de chipuri, plesnea din palme, sărea în sus, îşi despletea coame de cai, sălta cu spate de cămile – era zdruncinătoare cireadă de elefanţi şi tauri, mugea ca rinocerul şi urla ca lupii.

Linţoliurile pe care vântul le grămădise pe cer strate peste strate se sfâşiară însă şi, printr-o îngustă spărtură, mişcară deasupra valurilor o roşie flacără de faclă – cutremurătoare vedenie a unei părţi a soarelui în apus ce, de cum îşi aruncă răsfrângerile pe geamurile dincolo de care se zvârcolea un chip ca de înger căzut, pieri rostogolită în apele ce părură că se închid asupra-i de veci.

Gândul lui Thalassa fu apucat însă, în acea clipa, de o îndoiala, şi nedumirirea ce-l cuprinse era că va fi uitat să aprindă farul, iar pentru a se încredinţa despre adevăr, se repezi, cu toată slăbiciunea lui, afară din odaie, alergă fără răsuflare la picioarele farului şi se pomeni, din

aceeaşi fugă, pe scări în sus, în galeria aparatelor. Vântul, ce nu-l lăsase să închidă uşa de jos, năvălise după el şi străbătu între pereţii de fier şi de sticlă ai galeriei, îi smucise şi această a doua uşă din mână şi o trântise de mai multe ori de pervazuri, până îi ţăndărise toate geamurile. Învârtejindu-se apoi împrejurul puternicei lămpi, el o doborî de pe postamentul pe care era înşurubată, o trecu prin ferestrele galeriei şi, făcând-o praf de stânci, o aruncă în mare.

Departe încă, deşi mereu apropiindu-se, vasul nu-şi încetinea mersul. El ţinea piept apelor şi vântului, deşi primejdia era aceeaşi pe o lature şi pe alta a lui, cât şi în faţă şi înapoi.

Căpitanul nu se clintea de pe puntea de comandă, veghea la tot, da ordine peste ordine. El îşi păstra cumpătul, pândea să vadă dincotro vin valurile mai mari şi cu vârful vaporului le tăia pe mijloc, le spinteca unele după altele şi le aşternea acestuia pentru a le călca, ţipătoare. Uneori, în ciuda furtunii şi a curentelor, el făcea noi şi deznădăjduite sforţări să ia drumul Odesei. Dar

marea îl târa tot în partea în care vrea dânsa. Mânioasă, ea trecea câteodată până peste puntea goală de pasageri şi o mătura cu o furie nebună. Trosnind din încheieturi, vaporul se culca pe o parte şi pe alta, aluneca în adâncimi din care, în clipa următoare, se pomenea cocoţat pe crestele valurilor. Puterea maşinilor şi dibăcia căpitanului, repeziciunea şi râvna cu care matrozii îndeplineau poruncile îl scăpau, cu toate acestea. Îndrumarea, fireşte, el şi-o schimba neîncetat: cârmea la stânga, la dreapta, îşi croia drumul după primejdiile ce-l ameninţau – era, în toata întinderea şi înălţimea lui, o minte şi un ochi neadormit. Ucenicii de matrozi, nişte băieţandri încă copii, se luau la întrecere cu matrozii, urcau în vârful catargelor, strângeau o pânză, desfăceau alta, sau se înhămau câte cinci-şase la roata cârmei, ce şi aşa abia era urnită din loc. Izbiţi din faţă de usturătoarea măzărică a viscolului, cei de pe catarge, învineţiţi de frig şi albăstriţi de lumina fulgerelor, se arătau serbezi ca nişte umbre, dar frumoşi ca nişte fiinţe din alte lumi.

Vaporul, ce o dusese cit o dusese, se bălăbănea greoi; maşinile lui, ce gâfâiau zadarnic, îl părăseau fără voie puterii apei, spre a-l duce către părţile unde le va fi mai uşor. Dar, dintre calatori, niciunul nu se gândea la insula ce sta pitită într-un colţ al mării; ochii ageri ai căpitanului o descoperiră însă cu groază, printre pâclă şi neguri.

Când Thalassa zări vaporul de pe insulă, el crezu că vede un monstruos cetaceu ce se afundă şi se ridică, înotând la întâmplare. Dar peste puţin, fanalele i se desluşiră. Luminile lor îi urmau mişcările şi se aplecau într-o parte şi în alta, cu felinarele de odinioară ale petecarilor din Paris în vârful lungilor beţe.

Matrozii şi călătorii – tot ce avea suflare omenească pe navă – se învălmăşea pe punte. Deosebirile sociale şi chiar cele ale vârstei şi sexului pieriseră, întrebările se încrucişau. Spaima rătăcea privirile, smintea gesturile şi făcea să clănţănească dinţii. Căpitanul şi ajutoarele lui nu mai aveau putinţa să liniştească şi să ţie în frâu pe

nimeni. Insula, ce multă vreme abia se întrevăzuse dintre neguri, se mărise înspăimântător şi punându-se in mişcare – bestie uriaşă – ieşise întru întâmpinarea vaporului.

Cu toate aceste, căpitanul cercă mântuirea de pe urmă. Din porunca lui, întreite cantităţi de cărbuni fură înghesuite în cuptoarele maşinilor. Ordinele îi erau bărbăteşti, scurte şi şuierate printre dinţi. Toţi pricepură că masurile ce se luau aveau sa fie hotărâtoare.

Matrozii, ca să le îndeplinească, nu ţineau socoteală de nimic. Ei îmbrânceau pe bătrâni, pe femei şi chiar pe copii. De roata cârmei se înhămaseră vreo zece oameni dintre cei mai voinici. La o bătaie de puşcă, insula ce era apărată împrejur de brâul de stânci de care se sfărâmau valurile îşi deschidea asupra vasului fălcile şi se pregătea să-l macine. Femeile, de groază, se atârnau de gâtul bărbaţilor, care, brutali, le ghionteau. Copiii ce li se ţineau de poalele rochiilor le scăpau din mâini şi erau împinşi de mişcările mulţimii, pe sub bănci, ca nişte saci.

Mulţi din ei erau călcaţi în picioare.

Dar nici comandantul, nici oamenii lui nu se dau bătuţi. Lupta cu vântul şi cu curentul urma şi puterea roţilor şi a cârmei îi stângăcea mersul către partea dimpotriva insulei, înviorând în cei care îi dau această îndrumare nădejdea că vor trece pe lângă ea fără să fie atinşi de dinţii de rechin ai granitului şi că vor lasă stânca spre dreapta lor.

Caliope, care rămăsese adormită în cabină, se deşteptă tocmai atunci. Năluca de foc fusese asupra ei şi o leşinase în tot timpul somnului sub arsura buzelor.

Zgomotul şi strigătele pe care le auzi afară o făcură să se înfăşoare în grabă cu un şal pe care îl găsi la îndemână şi sa dea fuga spre scară, pentru a ieşi pe punte.

Dârdâitor de focul maşinilor, vaporul zbura ca o săgeată azvârlită de coarda arcului şi, ocolind la o depărtare ce nu trecea de câţiva stânjeni cel mai înaintat colţ al stâncilor, se pregătea, urmând neîncetat să-şi stângăcească mersul, să se

depărteze de insulă.

Îndârjit, Eol îşi îmbucă din nenorocire trâmbiţele şi, repezindu-i în cale groaznice namile de valuri, învinse cu ele maşinile, dete înapoi vasul şi repuse în mişcare stâncile ce se aruncară din nou asupra lui.

Pliciuitori de bucurie, munţii de apă îl reluară în primire, îl băturâ în coaste cu maiurile lor, cântară, care mai de care, să-i dea mai cu grabă şi putere lovitura de moarte.

Valurile care trecură peste punte fură şi mai nemilostive: pe călători şi pe matrozi îi răsturnau de-a rândul, îi dau cu capul de scânduri şi plecau, fiecare, cu prăzi de bărbaţi, de copii şi de femei în cutele lor. Căpitanul îşi pierduse orice nădejde. Înconjurat de ai lui, care îi făceau cu piepturile ca un meterez, el se preda, încrucişându-şi braţele.

De pe înălţimea stâncii, Thalassa vedea cu mintea şovăitoare cum vaporul intra în sfârşit între fălcile de granit şi cum, trosnind sub dinţii lor, el se ducea, bucată cu bucata, până ce, întors cu fundul în sus, rămăşiţa lui de viaţa i se scurse

prin câteva repezi şi scurte tresăriri.

Dar înainte ca el să se facă nevăzut, Thalassa, care coborâse în goana către ţărm şi se dezbrăcase, nu stătu la îndoiala sa intre în mare, să lupte cu grozăvia ei, iar lăsându-se la urmă în voia apelor, i se întâmplă minunea că – cu totul pe neaşteptate – i se strecură în braţe un corp, pe care îl strânse la piept fără sa ştie nici chiar dacă e mort sau viu şi pe care îl scoase afară, ajutat de o zvârcolire a apei.

Si furtuna, ce-şi îndeplinise preursirea să ducă pe Caliope către limanul cel tainic şi să-i lipească inima de a lui Thalassa, îşi strânse o aripă şi, nebătând decât din cealaltă, îşi schimbă zborul, pornind către alte ţărmuri să răscolească în cale-i alte ape şi să hotărască alte sorţi.

Iar dintre valurile ce se liniştiră ca prin farmec se revărsă peste insulă ca o împăciuire şi menirea femeii în viaţa lui Thalassa se întâmplă astfel.

Pronaos

Întins pe patul pe care îl trăsese în grabă lângă cămin, corpul de alabastru – o! cât de minunat! – preursitele zori – o! cât de blânde! – zâna fără simţire zăcea aproape goală, goală chiar, sub străvezia zdrenţuire a cămăşii în care marea o aruncase pe pieptul lui Thalassa.

Din bradul unei mese, pe care o spărsese, şi din cele câteva scânduri, o flacără de aur şi de safir, în care se amesteca portocaliul şi albastrul-deschis vâlvora sub cotlon. Ba izvora din jarul de briliante şi de rubine al bradului ce trosnea, se scălda într-un trandafiriu-deschis şi împrumuta frăgezimii verdelui unei ape limpezi vesela ademenire.

O lumină de argint tremura pe goliciunea de zână a Caliopei şi între corp şi flacără se statornicea o logodnă de armonizări. Lumina fâlfâitoare făcea braţe cu degete fluidice şi le întindea spre gingăşia şoldurilor, spre albăstria albeaţă a grumazilor şi de acolo, spre micile sânuri împrejurul cărora părea că se joaca.

Dar din flăcări se ridicau ca nişte aripi ale căror stoluri – porumbei rupţi din soare – se avântau de-a lungul pereţilor, se izbeau de tavan şi dau fuga prin odaie, învârtejind pe pereţi ocoale după ocoale. În curând, aripile de lumină prinseră însă de veste că sunt urmărite de altele – acestea negre şi mai mari – ciori şi corbi a căror viaţă sta în legătură cu chiar lumina ce izbucnea din vatră.

Dar Thalassa, care nu-şi da încă seama dacă făptura pe care o scăpase e vie sau moartă, nu-şi aminti mai puţin că, pe vasele pe care cutreierase mările, auzise de ajutoarele care trebuiesc aduse înecaţilor.

Cu corpul aplecat peste celălalt, el, după ce îi mişcase braţele în temeiul unor anumite ritmuri – cercări făcute să readucă aerul în plămâni – îşi plimba uşor mâinile pe gâtul ei, le ducea pe alabastrul sânilor, pe fildeşul picioarelor. Lumina flăcărilor îi urmărea degetele, îşi mărita viaţa cu a lor, şi, din mângâioasă precum fusese, înnebunea împreună cu Thalassa, o înfăşura într-o vijelie de clipiri şi de răsfrângeri aproape arzătoare…

Iar daca cineva l-ar fi zărit în mijlocul acestor mişcări şi dacă l-ar fi văzut aplecându-şi corpul înainte şi trăgându-şi-l înapoi, ar fi crezut că este un nebun care nu ştie ce face, sau unul din acei mari stăpânitori ai pianului, care scoale de sub meşteşugirea degetelor arpegii rare, acorduri şi triluri ce-şi picură mărgăritarele pe urcări şi coborâri de scări muzicale nesfârşite.

Mereu mai îndrăzneţe, degetele lui părăseau muşchii gâtului şi ai braţelor şi la rândul lor oprindu-se câtva pe lângă sâni, uitau sexul, coborau mai jos, treceau, fără chiar să-şi dea seama despre nimic, dincolo de frageda taina din care ţâşneşte beţia atâtor iluziuni şi ajungeau la degetele picioarelor, spre a se înapoia către genunchi, către sâni şi gât…

Dar mişcările ce i se iuţeau îl culcau peste corp, îi apropiau ochii şi buzele de viaţă, de ochii şi buzele moarte, îi dau înfăţişarea sub care se arată oamenii atunci când se îndeletnicesc cu marele bine şi marele rău al închegării în viaţa organică a unei bucăţi de spaţiu deasupra căreia

fac să scânteieze, în aceeaşi măsură cu conştiinţa eului, conştiinţa Universului.

Şi nu o dată, în această luptă a lui cu moartea, i se amestecase părul în al ei; şi nu o dată crezuse chiar că-i simţise răsuflarea. Dar în zadar punea urechea să-i asculte bătăile inimii; ele nu i se destăinuiau, iar ciorile şi corbii îşi urmau goana, alergau mai vijelios ca oricând, soseau din urma pe porumbeii de lumină, îi înăbuşeau cu aripile şi dezlănţuiau în el cumplitul gând că albul corp pe care îl strângea în braţe, şi ce nu era o minciuna a simţurilor ca celelalte, mort sau viu, i se cuvenea lui de drept.

Dar alte paseri de lumina, mai strălucite decât tot ce se poate închipui, înviau în cămin – erau nu numai porumbei, ci şi granguri, prigori şi rândunele, iar toate zburau spre înălţimi, cucereau pereţii şi tavanul, se năpusteau prin colţuri să omoare ciorile şi corbii, bufnitele – pe care le ciocăneau în cap cu repezi lovituri până ce le lăsau golaşe de pene – liliecii şi întreaga oaste a iadului…

Cuceritoarea lumină alungând astfel întunericul din odaie, îl nimicea şi din sufletul lui Thalassa. Corbii şi bufniţele se desfiinţau şi împreuna cu ei piereau şi orice ispite…

Din spărturile de brad pe care le înghesuise pe vatră şi ce pâlpâiau cu zgomot, flăcările destindeau aripi portocalii şi roşii, mişcau evantalii de azur spuzite cu argint ori, răsucindu-se asupră-le, învineţeau şi se încumetau să scoată la iveală pe bătutul de Dumnezeu şarpe ce, deşirându-şi şi îngropându-şi inelele, se târa cu şiretenie până ce, prinzând putere, se ridica deodată în coadă şi jăruia din mijlocul focului…

Răscolitoarea iscodire a iadului nu stărui, cu toate aceste, mult. Stoluri după stoluri, grangurii şi porumbeii, turturelele şi ciocârliile ce se desprinseseră fără veste dintr-o nouă izbucnire a flăcării o şterseră cu bătăile lor de aripi şi rostogoliră de pe tavan şi de prin colţuri ciorile şi corbii, bufnitele şi liliecii…

Dar lupta nu se opri. Odaia se lumina şi se întuneca de la o clipa la alta şi aci se învârtejau

printr-însa aripile iadului, aici ale soarelui.

Uneori însă – când nu se mai aflau peste tot decât lilieci şi corbi, şarpele din cămin reînvia de-a binele şi tot lungindu-se, îşi azvârlea umbra spurcatelor inele până pe corpul Caliopei, şi până chiar peste acele părţi ce se învecinesc cu împăduratele ţinuturi ale oraşului Cnid, unde Venera şi-a aşezat trandafiria peşteră şi de unde ţâşneşte prea vestitul nectar ce, cu toate acestea, nu îmbată decât atunci când e turnat de Cupidon.

Siliţi fără voie să urmărească mârşava târâre, ochii lui Thalassa se desluşeau pentru întâia oară asupra osebirei ce este între un sex şi celălalt…

O mai vijelioasă şi ameţitoare mişcare a flăcărilor nimici însă din nou pe şarpe şi presărând pe locurile pe care el îşi plimbase pângărirea umbrei mari crini albi şi petale de nori de migdali, zambile roze şi toată zăpada de flori a primăverii, împresură pe Thalassa cu gânduri ce-i coborâră cerul în suflet.

De altminteri, Eros, el însuşi, nu împrumutase trupescul vestmânt al frumosului

tânăr ca să ajungă la jalnica josnicie a unei izbânzi de aşa fel. Prinosul pe care îl voia el pe altarul său de zeu era al unui suflet care prin singura nemărginire a dragostei ar primi să se nimicească împreună cu corpul în sufletul şi corpul prea iubitului…

Scopul semeţului fiu al cerurilor era deci neîncetat acelaşi: urmărirea cea fără preget a desfiinţării lui două în una şi a retrimiterii în pacea nemişcării a nesfârşitelor serii de numere ieşite din unitatea din care au luat viaţă şi din care s-au împrăştiat la început în toate părţile.

Mărgean alb, pe ale căror degete unghiile îşi silniceau sidefurile, picioarele copilei erau dar reluate între mâinile lui de căldură şi frământate cu viaţă…

Aplecat cum se afla peste obrazul şi inima Caliopei, el se silea să facă să scapere scânteia cea tainică din jarul ce-l mistuia şi, descleştându-i dinţii, îşi lipea buzele de ale ei, pentru a-i trimite în suflet o parte din însuşi sufletul lui.

Prin odaie, jocurile de umbra şi de lumină îşi

urmau alergările. Se înmulţeau corbii şi liliecii? Nenumărate şi groaznice îi năvăleau în minte şi gândurile întunericului… Unul, mai cu seamă, îl tulbura: cel că flacăra din el ar zdruncina, poate, prin actul vieţii, nedeszăvorâtele vreodată porţi ale morţii.

Deşi lipsită de orice prejudecăţi, firea lui – deopotrivă în această privinţă cu a celor de tot mari şi cu a celor de tot nebuni, fire ce ar fi stors plăcerea din orice durere şi binele din orice ticăloşie – se da însă înapoi din faţa tainicelor ape în care credea pe Caliope dusă: căci viaţa aleargă după viaţă ca pământul după soare.

Dar ciori şi corbi, bufniţe şi lilieci aproape nu mai erau. Lumina ce se făcuse mare troienea odaia sub o surpare de roze de argint, de aur, de roze-roze, şi puteri ce se simţeau, dar ce nu se vedeau, îşi răsfirau însufleţirea peste învineţitul corp, îl scoteau ca din fundul apelor morţii şi, aruncând pe Thalassa înapoi, aprindeau deodată albastrele stele ale ochilor Caliopei…

Iar fără să priceapă taina ce-l dusese acolo,

Thalassa, care se oprise câtva lângă uşă, o deschise şi se afla în vioria linişte a nopţii ce se spălase de catranul ce-o smolise…

Pasuri ca de lup o tulburară cu toate acestea multă vreme încă şi ochi de jăratic se arătară multa vreme peste insulă, când într-o parte când în alta a ei…

Cimpoi şi tibicine

Caliope deschisele ochii, însă recăzu aproape îndată într-un somn adânc. Simţirea ce, redeşteptându-se, o cuprinsese, fusese mai întâi a mirării.

Tot ce-o înconjura – mica odaie cu pereţii văruiţi, patul de scânduri pe care dormise, dulapul din faţa ei şi o masa de brad, cu toate că erau lucruri de netăgăduit, i se arătară ca nişte păreri. În zadar se freca la ochi, crezând că poate doarme încă, visul în care se simţea cufundată nu se risipea. Uitase până şi de plecarea ei de acasă şi nu-şi mai amintea nici de vapor, nici de furtună.

Dar împrejurarea ce o zăpăci şi mai mult fu de-a se vedea într-o cămaşă zdrenţuită şi culcată pe salteaua de paie a unui pat de scânduri.

Zgomotul mării ce-i cuprinse auzul şi înaltele ierburi ce se mişcau pe după geamurile albăstrii înveselite de soare, îi reumplură însă gândul cu groaza furtunii prin care trecuse.

Primejduirea vasului şi ducerea lui la fund nu-i lăsaseră, cu toate acestea, în minte, cea mai mică urmă. Tot ce-şi închipuise era cel mult că dânsul, spre a se adăposti, izbutise sa intre în vreunul din micile porturi de pe coasta Asiei şi ca odaia în care se găseşte trebuia să fie a unui mic han de prin vreunul din ele.

Nedumerirea nemaidându-i răgaz, îşi căută cu ochii vestmintele şi, neaflându-le, privirea i se opri pe un cuier în care erau atârnaţi nişte pantaloni de dril, un tricou marinar vărgat cu verde şi un brâu roşu.

Înfăşurată în pâsla ce învelise patul, sări jos să mai facă şi alte cercetări, dar nu mai descoperi decât doi mari şi grosolani pantofi şi o beretă de

matroz. Cu un ac şi cu puţină aţă – peste care dete în cutia mesei – înseilă cum putu pantalonii, resfrângându-i pe dinăuntru ca să-i scurteze şi după ce-i îmbrăcă umplu pantofii cu hârtie, îşi băgă picioarele într-înşii, îşi puse pe piept tricoul, pe care şi-l îngustă, îşi înfăşură mijlocul cu brâul şi, aşezându-şi pe cap bereta, se îndreptă spre uşă… Înainte însă de-a o deschide, în trecerea ei pe lângă oglinda pe care o zări într-un cui, o desprinse şi se uită în ea. Şi când, în locul fetiţei ce ştia că este, i se arătă acolo drăgălaşul de băieţandru în care se schimbase, o apucă un râs nebun, se strâmbă la el, îi arată limba şi sfârşi prin a-i da cu tifla…

Dar păcăliciul de sub geam, cu toate că-şi scotea şi el limba la ea şi că-i da şi el cu tifla, era frumos de pica. Scânteietoarele şi inelatele şuviţe de aur ce-i scăpau de sub beretă, alunecându-i pe gât şi sărutându-i obrajii, îi înmulţeau nurii şi Caliope, în loc să mai râdă şi să se mai strâmbe la el, îşi apropia obrazul de al lui, îi trimitea bezele şi încerca să-i ajungă buzele prin geamul albăstriu şi

rece. E de crezut chiar că dacă ar fi putut l-ar fi smuls de sub geam să se joace cu el de-a *baba oarba*, ori de-a *hoaţea-ascunselea*, cu *opi-secni-secna-bi* şi cu *ţangăr-mangăr-na-cafto*, pentru a sfârşi cu *ti-afto-berlengher-buf*.

Thalassa, care nu adormise decât despre ziuă, se culcase în pragul uşii, rostogolit în roşia lui manta de aba – rămăşiţă de purpură romană pe umerii sciţi şi traci ai balcanicelor popoare. Dar obiceiul de a fi pe picioare o dată cu ivirea soarelui îl deşteptă de cum se crăpa de ziua şi tot el îl duse spre far, în care se urcă şi unde îşi îndeplini, ca totdeauna, zilnicele îndatoriri.

Ridicat de o palmă, soarele părea că pluteşte deasupra mării. Straiele de aburi brumării se risipeau sorbite de el. Ceva mai jos, acolo unde marea părea că se împreună cu cerul, o dungă de un vioriu-închis se prelungea într-o parte şi înalta.

Coborât din far, Thalassa se gândea cum să dea ochii cu făptura pe care marea i-o azvârlise în braţe…

Dar cât farmec nu se dezlipi pentru el din

clipa în care, la colţul uneia din potecile pe care le bătătorise, se văzu întâmpinat de un neînchipuit de frumos băieţandru.

Că-şi spuseră multe la această a lor întâia întâlnire nu încape îndoiala. Dar câte şi le-au spus sunt greu de povestit. Ce este fapt e că înainte chiar ca ei să-şi fi vorbit, privirile li se încărcară cu sufletele lor… Al Caliopei, ce se aruncase mai întâi în al lui Thalassa, căzuse în el ca porumbelul în ghearele uliului… Al lui Thalassa, deşi cu o clipa mai târziu, se prăvălise în al Caliopei ca un soare ce scapă din osie şi alunecă în nemărginire, împreună cu lumile pe cure le târăşte după el. Şi când Caliope mişcă buzele să-i vorbească, graiul i se făcu de miere şi de vin.

De miere pentru că se asemăna cu dulceaţa florilor şi de vin pentru că îmbăta pe Thalassa ca un must stors din strugurii din Syracuza ori din Şiraz. Când, dimpotrivă, cel care vorbi fu Thalassa, cuvintele pe care el le spuse părură Caliopei că sunt ale soarelui şi că se auresc ca grânele în vremea secerişului.

Împrejurimile, ce le pieriră în aceeaşi vreme din ochi, îi făcură să nu mai fie decât ei doi pe pământ. Cât despre deosebirile lumeşti în care se născuseră şi ce ar fi trebuit sa-i despartă pe veci, ele se şterseră, ca şi cum n-ar fi fost. Cu ochii şi cu graiul, ei îşi spuseră tot ce pot să-şi spună doi copii care cred ca fericirea este pentru oameni.

Când însă Thalassa fu silit să-i povestească soarta vaporului, milostenia minciunii îi polei cuvintele spre a-i da încredinţarea că toţi cei de pe vas au fost mântuiţi şi că dânşii trebuie să se afle acum la Constantinopol, unde îi va fi dus corabia ce le venise în ajutor, pe când ea singură luată de pe punte de un val fusese scoasă la ţărm de dânsul. Caliope îi sorbea vorbele, dar când auzi partea din urmă a spuselor lui, obrajii i se îmbujorară, gândindu-se că va fi fost văzută de Thalassa în starea în care se deşteptase pe patul de scânduri al odăii.

Şi, cu toate acestea, îndată ce el o întrebă dacă n-ar fi bine să dea vreun semnal bastimentelor din largul mării, spre a se opri şi a

trimite o barcă s-o ia, drăcuşorul de băiat şi drăcoaica de fetiţa îi făcu mutre, se strâmbă la el, iar pe jumătate glumeaţă şi pe jumătate supărată, îl făcu să înţeleagă că n-are nevoie să-i poarte de grija, că doamna care o întovărăşise va şti ea ce să facă şi că el nu e, cum se lăudase a fi, un coborâtor din neamul zeilor, ci un curat mojic, un om de rând, cu desăvârşire rău-crescut.

Zilele ce se scurseră de atunci se deşirară pentru amândoi printre florile de măceşi ale dimineţilor şi se păstrară, mult timp, primăvăratice şi vesele.

Fragedă încă – aşa cum este totdeauna verdeaţa în aprilie şi mai – iarba, ce crescuse înaltă, înecase pe Thalassa până la umeri şi trecuse de capul Caliopei. Pitite în albăstria ei umbră, flori nenumărate – cuişoare şi tămâioase, garofiţe pembe, portocaliul lapte al cucului – îşi sporeau miresmele, împrăştiindu-le de la una la alta, îşi spuneau, cu ajutorul nevăzutelor unde, cuvinte pe care oamenii nu le aud, dar ce sunt însuşi graiul florilor.

Copilăroasele jocuri ale Caliopei, râsetele argintii ale amândoror se răsfirară peste insulă din zori în amurg, până ce iunie, înlocuindu-le cu lenevia din căldurile lui, îi aduse într-o apropiere ce, cu toate că nu era mai mare, părea însă mai îngrijitoare.

Culcaţi în preajma farului, ei îşi povesteau multe şi de toate fără să-şi spună mai nimic. Când Thalassa i se uita în ochi, credea ca străbate în adâncimile mării, iar când ochii ce se înecau într-ai lui erau ai Caliopei, el clipea şi îşi apleca pleoapele, ca şi cum privirile i s-ar fi dus în soare.

O dată cu răcoarea serii sau a vreunei adieri ce se ridica dinspre mare, ei îşi reîncepeau jocurile, se apucau din nou la întrecere, se ascundeau când pe după o clădire, când prin iarbă, şi îşi strigau şi îşi răspundeau: „cucu”, „cucu”. Dar foarte des şi tocmai când Thalassa se aştepta mai puţin, ea se furişa fără zgomot în spatele lui, îi sărea în cârcă şi, petrecându-i un şiret prin gura, îl plesnea peste obraz cu o biciuşcă din ierburi împletite…

Ca s-o sperie, el o lua razna cu dânsa, hoihăia de răsunau stâncile şi nu-şi înceta săriturile cu una, cu două.

Dar Caliope, care se dedulcise cu acest fel de joc, abia simţea ca i se domoleşte căluţul, că şi începea să-l asmuţă iar…

Îmbrâncit cum fusese fără veste în viaţa adevărurilor obşteşti, Thalassa se afla pe cale să ajungă un om ca ceilalţi. Sub imboldul tinereţii, sănătatea i se întorsese.

Şi, cu toate acestea, lucrul de care el se ferea mai mult era tocmai cel de a se lăsa în voia mişcărilor ce-l tulburau…

Teama ca nu cumva sa fie şi ea vreo nălucă, pe care s-o piardă îndată ce-ar strânge-o în braţe, îl oprea mai cu seamă. Îl mai ţinea însă pe Ioc şi alt gând: cel să nu cufunde, prin pângărirea lui, in ticăloşia noroiului unei mlaştini trandafiria vărsare de zori a sufletului de nevinovăţie peste care dogoririle trupeşti nu trecuseră.

În Caliope se trăgăneau de asemenea fel de şovăiri. Gândindu-se la tatăl şi la mama ei, care

amândoi o credeau moarta, înduioşată, se hotăra să le dea grabnic de veste despre locul unde se află, deşi tremura la singura presupunere că într-o zi sau în alta va fi silită să se despartă de Thalassa.

Acest băieţandru sfios şi îndrăzneţ i se aşezase atât de adânc în suflet, încât nimeni nu l-ar fi putut smulge de acolo fără ca ea să moară.

Simţindu-se pe veci a lui, nebunatica zglobie îşi da totuşi seama că prăpastia ce era între Thalassa şi ea este cea dintre orice fată şi orice băiat, dar peste care dragostea aruncă pod de aur după ce o umple cu flori…

Întrucât o privea pe dânsa, e adevărat că împrejurările în care fusese crescută de părinţi abia îi îngăduiseră să ia cunoştinţă că băiatul nu e fată şi că fata nu e băiat, fără ca să ştie, totuşi, ce e a fi băiat sau ce e a fi fată.

Neastâmpărată cum era, îi punea feluri de întrebări, şi el, care îţi ţinea cu greu râsul, îi spunea că osebirea dintre unul şi altul stă în faptul că băieţilor le creste păr pe buze şi, uneori, pe

picioare şi pe braţe, iar că femeilor nu le creşte decât la subţioara.

Dar Caliope nu se da învinsă: ea vrea să ştie că de ce sunt băieţii mai tari decât fetele, iar petrecându-i pe după gât braţul, îi frământa cu degetele mâinii celuilalt braţ muşchii grumazilor şi ai sânilor, ce se răzvrăteau şi se întăreau ca piatra. În sfârşit, ca să dovedească dacă el i-a spus adevărul sau dacă numai a minţit-o, se apuca să-l gâdile şi înteţea jocul până ce râsul pe care îl făcea să se pornească îl silea să se tăvălească prin iarbă şi s-o roage să-l lase, că nu-i va mai ascunde nimic.

Dar tot ce-i spunea şi de rândul acela nu era din nou decât un nou fleac, şi Caliope, spre a-l pedepsi, îl lovea cu biciuşca cea din ierburi împletită, îi sărea iar în cârcă şi, vrând-nevrând, îl făcea iar cal.

Biruitoare în amândoi, căldura despletea iarba de pe insulă ca o coamă ce se mişcă la cea mai mică adiere. Cerurile aiureau şi marea gâfâia.

Nemilostiv şi cutremurător cezar în lumea

visurilor, Thalassa însă era în cealaltă un copil pentru care femeia este zâna de rouă ce ar fi prăvălită de pe altarul ei la cea mai uşoară atingere a patimei. De flăcări când ieşea din realitate, pe loc ce se izbea de ea, se făcea de gheaţă şi singure vestmintele de băiat îl mai apropiau de Caliope. Dânsa, care nici nu-i bănuia starea sufletească, îl aţâţa cu întrebări neîncetat mai primejdioase. Stăruia, între altele, să ştie dacă e adevărat – precum i se povestise de o bătrână ce ţinea de casa lor – că pruncul izbucneşte afară dintr-o bubă ce li se deschide fetelor la subţioară şi că e destul ca un băiat să le sărute, pentru ca buba să şi fie gata.

Şi, mai din glumă, mai cu dinadinsul, ce voia acum era tocmai facerea zisei bube, pe care, de altminteri, i-o şi cerea, pentru a-i dovedi, spunea dânsa, cât de drag îi este el şi câtă mulţumire n-ar simţi dacă pustia asta de bubă i-ar fi făcută tocmai de dânsul, pentru ca copilul ce ar buşti de acolo să-i semene lui ca o picătură de apă.

Negreşit că râsul ce-l apuca putea cu greu să

fie oprit. Însă ea nu vrea să ştie de nimic şi o ţinea la fel, una şi bună.

Hrănită, ziua, de soare şi de neprecugetatele ei aţâţări; sporită, noaptea, de ispita destinderii muşchilor şi a hainei întunericului, flacăra vârstei ce bătea pe tânăr cu uriaşul ei talaz nu izbutea, cu toate aceste, să-i înfrângă şovăirile. Bubele lui, ce ar fi mâncat pe ale Caliopei ca pe nişte cireşe pietroase, feciorelnicii sâni, ce ar fi fost prădaţi de flori ca o gradină din basme pentru nunta vreunui fecior de împărat, se aflau deopotrivă sub lăcomia aceloraşi simţiri ce, de la început, nu încetaseră s-o înfăşoare.

Hotărârile firii nu pot sa fie însă stăvilite. Mai tari ca orice voinţa omenească, ele îşi urmează mersul către îndeplinirea ţintei lor, iar ele lucrau şi într-unul şi într-altul cu o putere asemănată. Însăşi deosebirea de naştere a Caliopei, cât şi cea de avere a părinţilor ei, deosebiri ce păreau că o preursiseră să strălucească pe cele mai înalte trepte lumeşti, şi însuşi faptul ca Thalassa nu era decât un copil din popor, care abia ştia sa scrie şi

sa citească, erau, la urma urmei, nişte împrejurări ce trebuiau, fără doar şi poate, să le mărească dragostea.

Adevăr vecinic este, de altminteri, că tot ce nu e la fel caută neîncetat să vie în atingere şi iarăşi adevăr este că prea marea apropiere nu întârziază să aducă viitoare asemănări şi, prin urmare, prevăzute şi sigure depărtări.

Astfel, pe când în Caliope nu lucra decât un nespus îndemn de jertfă, în Thalassa vorbea semeţia şi cruzimea biruitorilor. Firea ei era dintre acelea care şi-ar fi aflat bucuria până şi în cele mai nemărginite suferinţi, dacă ar fi ştiut ca din ele ar fi stors o cât de mică mulţumire pe seama fiinţei prea iubite. În sufletul lui Thalassa nu încăpea, dimpotrivă, decât neînfrânata dorinţă de a robi, de a face din voinţa sa o lege şi de a călca peste orice, spre a-şi ajunge îndeplinirea până şi a celor mai neînsemnate plăceri.

Mintea şi simţirea acestui copil erau, într-un cuvânt, dintre cele mai ciudate.

Patima pe care obştea o numeşte dragoste

nu-i zbuciumase niciodată inima. Se iubea prea mult pe el ca să mai poată iubi pe alţii, sau, dacă aceasta i s-ar fi întâmplat, ar fi fost numai dacă ar fi întâlnit pe o fiinţă în care să nu se vadă decât tot pe dânsul.

Alcătuire cu desăvârşire deosebită, mintea lui înlocuia învăţătura ce-i lipsea prin un fel de putere tainica, ce-l făcea sa urce spre înaltele culmi ale ştiinţei.

Fiind ce era, el nu putea dar să rămână, sufleteşte, decât străin de Caliope. Primejdia ce-l pândea nu era însă mai puţin mare. Glumele şi jocurile o întăreau în măsură cu prisosul pe viaţă al amândoror.

Calul, pe care ea îl silea câteodată să-l facă, se schimba – cu cât trecea – într-un fugar zvăpăiat, într-un fel de armăsar cu meteahnă, care se poticnea cu ea de-a binelea şi care – cum se întâmpla, cum nu se întâmpla – o azvârlea – de câte ori cădea – aşa cum le-ar fi plăcut multor femei sa cadă. Şi tot pe negândite, sau poate şi pe gândite, calul cu două picioare şi cu chip şi braţe

de om – cal ori drac – îşi furişa mâinile pe sub tricoul ei, îi ardea sfârcurile sânilor cu degetele şi o pironea fără răsuflare sub jarul din el.

Caliope încerca sa înlăture pieptul ce-o apăsa, dar stăpânindu-şi iute micile înfiorări, în loc să-l depărteze, cu o mână îl împingea înapoi, iar cu cealaltă îl trăgea tot mai mult spre ea. Buzele, însă, nu li se împreunau. Nu li se împreunau fiindcă Thalassa fugea ca de foc de cele care căutau pe ale lui. Şi o altă lege se învedera: că de câte ori alergi după o izbândă, de atâtea ori ea se trage înapoi şi că, dacă vrei s-o dobândeşti, trebuie să-i aştepţi, liniştit, sosirea.

Căci, oricare ţi-ar fi iubirea, cu cât te înfigi mai mult într-un suflet, singur tu eşti cel care îl oboseşti, care îl scârbeşti şi pe care sfârşeşti prin a-l depărta de tine.

Neajungându-şi scopul, Caliope se hotăra, prin urmare, să se folosească de somnul în care el se adâncea, când i se culca în prag, cu corpul şi cu obrazul pe jumătate căzute în albastrele băltoace ale lunii. El însă nu dormea – după cum este

obiceiul a se spune – decât cu un ochi închis şi cu altul deschis.

Dar căldura crescuse. De la douăsprezece în sus, ea se făcea nesuferita. Soarele arpegia peste insulă, aprinzând pe rând colţurile stâncii şi făcând să vâlvoreze coperişul farului. Vârful ierburilor nu mai era decât paie. Viaţa se retrăsese din fiece fir către rădăcinile lui. Cerul, pământul şi marea păreau că ard.

Spre a scăpa de ispitele ce-l pândeau, Thalassa, sub cuvânt că are de lucru la far, se zăvorea înăuntru.

Părăsită în voia ei şi neavând cu ce să-şi petreacă vremea, Caliope se lăsa pe pat şi căuta să doarmă. Flăcările de afară îi biciuiau însă sângele, îi răzvrăteau simţurile şi ea se pomenea înconjurată de feluriţii Thalassa pe care îi purta în închipuire. Strecurându-i-se pe rând pe dinainte, dânşii se schimbau în mii de feluri; erau aci soldaţi romani, cu pulpele şi braţele goale şi cu sânurile acoperite cu pieptare din solzi de alămuri; aci cavalereştile întrupări ale veacului de mijloc, în

armure de fier sau în zale ţăcănitoare şi aci frumoşii paji cu strânse ţesături de mătase pe plasticitatea picioarelor şi pieptului… Dar cu toate că toţi semănau cu Thalassa şi că toţi erau deopotrivă de frumoşi, unii aveau ochii negri ca noaptea şi alţii blânzi şi dulci ca un răsărit de luna sub taina codrilor. Dar, orişicum ar fi fost ei, fiindcă în fiecare scânteia un Thalassa, galeşe se duceau privirile Caliopei.

Cât despre Thalassa cel adevărat, adeseori, gonit din far de zăduful amiazului. el alerga spre ţărm, intra o clipă în răcoarea sanctuarului, în care se dezbrăca, şi se azvârlea, la urmă, în apa rece a mării, culcându-se când pe un val, când pe altul, şi lăsându-se să fie legănat de toate…

Înapoiat, mai târziu, între răcoarea marmorelor, în mijlocul nespusei lâncezeli ce-l apuca, el nici nu-şi mai da osteneala, într-o zi, să-şi mai îmbrace vestmintele, pe care le lăsase acolo, ci, înfăşurându-se în mantaua şi în cearşaful aduse cu dânsul, se culca pe străveziul jertfelnic, părăsindu-şi corpul şi sufletul unor clipe de

împăciuitoare şi fericită odihnă.

Aceeaşi simţire – nevoia de a se mai afla în aer liber – se deştepta câteodată şi în Caliope, o ducea să părăsească odaia şi să ciocănească cu o piatră în uşa farului, iar – neprimind niciun răspuns – o făcea să colinde insula, să alerge printre steiuri, s-o ia de jur împrejurul ţărmilor, doar de o da de vreo adiere şi doar de-o întâlni pe Thalassa.

Neaflarea lui o îngrijea însă şi gânduri şi griji de tot felul îi strângeau inima. Dumnezeule! îşi zicea ea atunci, poate că Thalassa, intrând în mare şi voind să se scalde, va fi fost izbit de vreun val, luat de el şi târât departe. Poate iar – căci ce nu se poate? – îi va fi venit vreo ameţeală, va fi alunecat în vreo vâltoare şi – „Dumnezeule! Dumnezeule!” – se va fi culcat în fundul apei – înecat – mort. Răsunetele insulei erau tulburate astfel de neîncetatele ei strigăte. Chemându-l pe nume din toate puterile şi urcându-se din nou pe stânci, ea se uita peste tot, se întorcea în odaie, alerga spre uşa farului, în care bătea din nou şi nu se liniştea

până ce nu da cu ochii de el. Alteori, când de asemeni îl căuta şi nu-l găsea, o teamă mai ciudată îi întuneca mintea: Plecarea ei de acasă, vaporul şi furtuna, insula şi Thalassa, el însuşi, i se înfăţişau ca nişte lucruri aşa de neadevărate, încât, cu încetul, o încredinţau ca nici nu sunt altceva, că ea, Caliope, e tot acasă şi că, negreşit, doarme dusă de vreun vis din care, când se va deştepta, nu va mai rămâne nimic. Fără îndoială, ştia de minune că umblă, că simte şi cugetă, că vede şi aude, dar în somn? în somn oare nu se vede şi nu se aude, nu se îndeplinesc mişcări, nu se vorbeşte chiar, şi cu toate acestea, tot ce pare adevăr e oare altceva decât o vremelnică rătăcire a minţii şi a simţurilor?

Cercetările ei, ce reîncepeau atunci, se făceau astfel tot mai aprige şi, într-o asemenea zi, o duceau lângă intrarea sanctuarului, iar tocmai în vremea când Thalassa, ieşit din înviorarea valurilor, îşi dormea pe masa jertfelnic aşternută cu roşia desfăşurare a mantalei, arzătoarea furtună a refluxului de putere şi de tinereţe ce-l

reluase în stăpânire. Cu un picior întins şi cu altul atârnându-i în jos, corpul lui aproape gol, de pe care cearşaful alunecase în parte, îşi răsfrângea în oglindirea pereţilor spartana plasticitate, şi când Pheb, ce coborâse pe cer până în dreptul intrării sanctuarului, îşi repezi înăuntru săgeţile de aur şi sângeroasa purpură a apusului, atât el cât şi păgânescul subsol de olimpian sau apolonian templu părură că se rup din loc şi că, învârtejindu-se cu o ameţitoare iuţeală, se duc să cadă drept în soare.

Caliope, care îi atinsese pragul şi care îi cercetase cu ochii adâncimea, întrevăzu, în penumbra aurie, ceva care nu i se mai arăta a fi o pământească făptură, ci un zeu cu totul şi cu totul ciocănit din aur, iar al cărui suflet ar fi curatul aur al luminii.

Agăţându-se, spre a nu face un pas înainte, cu amândouă mâinile, de sculptatele chenare ale dreptunghiului intrării şi voind chiar să se tragă înapoi, ea nu izbutea decât să se plece şi mai mult peste abis. Ochii ei, oricât ar fi vrut dânsa să-i

dezlipească de pe Thalassa, rămâneau ţintiţi asupra lui şi, cu voia sau fără voia ei, inelatul păr de aur, fluidicul aur al obrajilor, purpuriile buze înflăcărate cu aur roşu, aurul ce ca apele Pactolului îi curgea de pe umeri, cel de pe colnicele braţelor şi pieptului, arama picioarelor, pe care ridicăturile muşchilor o aureau cu scânteieri, tot aurul viu ce se află pe un corp de frumuseţe şi de putere, precum şi cel cu care soarele îl suflă i se azvârlea în priviri, îi curgea topit în sânge şi, neştirbindu-i nevinovăţia, îi ducea pe prea iubitul în suflet şi în corp.

Oglindită pe poleiul gheţii pereţilor, ispita de pe jertfelnic, răsfrângându-se pe tavan, se lungea pe lespezi şi Caliope simţea că braţe nevăzute o iau pe sus, că o împing către un nou pas şi apoi către altul; că ea face chiar acele pasuri cu adevărat şi că ele o poartă şi o apropie de sfinx, de scrisa din soarta ei.

Şi dintre trâmbiţările ce-i tulburau auzul şi ce semănau cu o trufie deopotrivă cu a tibicinelor romane de odinioară, se desprindeau romanţele

fără cuvinte ce nu cântă pentru oameni decât o dată în viata lor.

Dar în momentul când ajunse la doi paşi de jertfelnic, şi numai la doi paşi de prăpastie, o mişcare a lui Thalassa înlătură până şi cel de pe urmă colţ de cearşaf ce i se ţinuse agăţat de mijloc şi ea zări, în locul ce până atunci fusese coperit, o tolănire ca de bestie, ce nu era nici şarpe şi nici pasăre şi ce nu avea nici picioare şi nici aripi. Inelarea ei posomorită dovedea că trebuie să fie din neamul târâtoarelor, deşi era din altul mai tainic – dintr-unul ce rămâne mult timp necunoscut fetelor de împăraţi şi ce nu fusese nici măcar închipuit de Caliope.

Însă, ori din ce neam ar fi fost acea năprasnică ciudăţenie – în ea care este – pentru a spune adevărul – singurul temei al vieţii – care străbate printre zăvoare şi paznici în inima celor mai crăieşti şi împărăteşti palaturi, care – zmeu înaripat – îşi răstoarnă prăzile, cu răsuflarea tăiată, sub junghiul plăcerii, care nu ţine seama de strigăte şi plânsete, de mânii şi împotriviri, şi care

aşterne sub ea orice osebiri lumeşti, care cutremură pe cele mai plăpânde făpturi cu viaţă şi cu moarte, în ea Caliope presimţea, totuşi, omorâtoarea muşcătură şi o închipuia că va fi în ochii prea iubitului făcută.

Jalnice bălăngăniri de clopote ce chemau la pogribanie i se trăgănară astfel în simţire… Ele înlocuiră arzătoarele trâmbiţări, iar Caliope nu mai văzu pe Thalassa decât rostogolit în moarte de dihania ce, neîndoios, i se urcase acolo pe când dormea.

Cu toate acestea, hotărâtoarea mişcare ce o făcu – şi o făcu chiar de ar fi fost să moară în urmă dintr-însa, iar, ca sa-l scape, se aruncă cu iuţeala fulgerului asupra bestiei, o apucă de mijloc, îşi încleştă degetele pe ea, voi să-i înăbuşească o data cu viaţa, urâţenia, şi, smucind-o cu putere, cercă s-o urnească din loc şi să-i strivească capul de pereţi.

Dar amorţita ciudăţenie îi zvâcni fără veste între degete, se lungi şi îţi umfla inelele, fumegă şi se îngroşă de turbare, şi Caliope simţi că, aproape

în acelaşi timp cu bestia ce dintr-un salt îi scapă din mână, încape între braţe ce se închid asupra-i, ce-o prăvălesc între sângeriile brazde ale cutelor mantalei, pe când dinţi şi unghii ca de pasăre de pradă o sângerează, îi sfâşie hainele, o despoaie toată…

Grijania de foc

… Dar – ora lui Priap fu peste Caliope şi un strigăt urmat de vorbe îngânate şi de alte strigăte, tăie aerul.

Pe jertfelnic se mişca o luptă ce, amestecată cu strigătele, se răsuci într-o încolăcire de vârtej şi carnea feciorelnică se munci ea singură, spre a face via teacă a unui paloş.

Nu trecu însă mult şi Thalassa păru Caliopei înspăimântător şi ea căută să-l înlăture, înfingându-şi dinţii în unul din umerii lui. Dar ochii ei întâlniră ochii de flăcări şi crezu că vede pe însuşi zeul luminii, pe Helios, în care primi să se cufunde şi să moară. Cărnurile ei sfâşiate ţipau

zadarnic. Un nou vârtej o luă pe limbile lui de foc şi o ridică de la pământ. Pereţii, jertfelnicul pe care era răstignită, tavanul, se puseră în mişcare şi, ameţind-o şi sfârşind-o, luându-i văzul şi răsuflarea, o îmbrânciră cu capul în jos într-o vultoare de întuneric roşu.

Mâinile de foc ce treceau peste ea o frământau ca pe o pâine şi, nimicindu-i putinţa oricărei mişcări, făceau loc unei nemilostenii ca de rât, ce i se înfigea în cărnurile rănite, ce i le scotocea cu lăcomie, şi ce, croindu-si făgaşul printre ele, şi-l adâncea.

De fapt, scris este la carte ca din durere să nască plăcerea şi ca mărimea ei să fie deopotrivă cu pângărirea şi cruzimea săvârşită, cât şi cu zvârcolirile nesupunerii întâmpinate.

Şi tot la carte scris stă ca umilirea şi silnicia unei făpturi ale cărei împotriviri au fost înlăturate sa înzecească bucuria izbânzii biruitorului şi să deştepte în aceeaşi măsură pe a biruitului.

Căci, orice s-ar zice, mulţumirea să simţi că

mori este tot aşa de mare ca şi cea pe care ţi-o dă viaţa.

Şi tot aşa: plăcere este sa răzbeşti pe altul în bătaie şi plăcere este să fii răzbit de dânsul.

Şi pentru aceasta, Caliope, care murea şi nu murea şi care s-ar fi făcut fiară ca să-l sfâşie, nu-l vrea, dar îl strângea în braţe, îşi lipea pieptul de al lui şi lăsa buzele să-i fie supte de lipitorile pe care le simţea că-i beau sufletul.

Ea se îmbăta de durere cum te îmbeţi de vin şi hohotea de plâns fiindcă se vedea batjocorită cu atâta neruşinare şi cruzime. La urma urmei o mai cuprindea şi alt necaz: cel că nu era în putinţa ei să-şi asemuiască sufletul aşa de cu desăvârşire cu al lui încât să nu mai întocmească cu preaiubitul – cu zeul şi cu mizerabilul – decât o aceeaşi bătaie de inimă. De astă dată cine făcea pe calul nu mai era însă Thalassa, şi zăbalele în gură le purta ea.

În boiestru sau în trap, când de voie, când de nevoie, cea care pleca, de astă dată, era ea. Thalassa, deşi împrejurările nu-i îngăduiseră nici să-şi proptească cel puţin picioarele în scări, o

stăpânea cu întregul corp aplecat spre gâtul ei, pe după care îşi trecea un braţ, pe când, cu şoldurile şi cu braţul care îi rămăsese liber, o împingea către mistuitorul pisc al voluptăţilor, de unde, apoi, o făcea să-şi ia vânt, să sară cu el în soare, unde cădea în mijlocul unor împroşcări de aur topit, ce intrau în ea şi ce se vărsau împrejuru-i.

Grijania liturghiei de foc cu care lua cunoştinţă îi era turnată iute – foarte iute – dar clipele erau veacuri, printre care Priap încetinea mişcările lui Thalassa, i le oprea chiar, spre a-l repezi şi mai năbădăios către iconostasul din fundul altarului Venerei, şi pe care, ajungându-l, îl zguduia cu ţepene lovituri ca de berbece când bate taracii la o moară.

Cu obrazul jupuit şi sângerat de frecuşurile primite, copilandrul căruia, în acest locaş, i s-a dat slujba să mişte cădelniţa în faţa popii şi să răspundă cu „Doamne miluieşte şi aleluia” la boscorodelile rugăciunilor, strâns cu uşa de vlădica, pe care îl găsise căpiala, se scrivea de plâns, tremura vargă şi nu se hotăra cu niciun

chip să umple potirul a doua oară cu vinul tainei.

Dar cu Preasfântul nu era de glumit: îi trăgea dăscăliciului de-i mergeau fulgii; îl făcea să vadă stele verzi, şi dându-l cu capul când de un perete, când de altul, se pomenea cu el că o rupe şi cu „aleluia”, şi cu „Doamne miluieşte”, şi că le striga, apoi, cu glas tare, pe amândouă, până zicea că nu e el.

Piciul, însă, o băga pe mânecă, fiindcă vedea că slujba nu se mai sfârşeşte, îşi spunea ca s-au dus boii dracului şi se hotăra, orice ar fi să iasă, să nu mai dea semn de viaţă, să facă pe mortul. Dar târnuielile pe care i le da arhiereul îl scoteau din îndărătnicie, iar, deşi era aproape o rană în întregimea lui, îl făceau să toarne şi să primească neîncetat cuminecătura…

Caliope, din al şaptelea cer de care trecuse, se pomenea în al optulea şi din acesta se izbea pe nerăsuflate de nimicitorul prag al celui de al nouălea, în care intra – şi în care ochii nu mai văd, urechile nu mai aud şi limba aproape cu moarte se leagă.

Pe dinăuntru, templul ardea dintr-o parte în alta în flăcări de gheenă. Mozaicurile de preţ, pângărite cu sânge închegat, îl prefăceau într-o urlătoare Sfântă Sofie la intrarea păgânilor în ea.

Cât ţinu pentru Caliope acea vecinicie şi care i-au fost simţirile şi cugetările în vremea cât ea a dăinuit, cine ar şti sa spună? Este, poate, mai aproape de adevăr că pe când o ardeau toate flăcările şi o duceau toate vârtejurile, ea n-avea niciun gând şi că, afară de simţirea schingiuirii şi a plăcerii, abia îşi da seama că un Thalassa care şi-a ieşit din minţi o ţinea încleştata între braţe de oţel, că-i sfâşiase mai întâi îmbrăcămintea şi că – drăcesc şi dumnezeiesc – îi bătea acum în suflet şi în corp, cu grele lovituri de ciocan, cele nouă ceruri şi cele nouă iaduri.

Dar soarele, aprinzând părul lui Thalassa, care îi murise o clipă pe sâni, îi puse pe cap un coif de aur şi îmbucând păgâneştile tibicine ale neronianelor izbânzi, îl lipi mai strâns de ea şi din al noulea cer, dincolo de care s-ar fi crezut că e numai nimicul, o duse – printre scrâşniri de dinţi

şi lacrimi – în al zecelea şi în al unsprezecelea şi nu se opri – desfiinţându-se şi desfiinţând-o – decât în al douăsprezecelea şi cel de pe urmă.

De ciuda şi de mânie, Eros, care vedea osebirile dintre suflete păstrându-şi puterea, îşi acoperea faţa, căci din nicio parte – fie din lumea sufletească, fie din cea planetară – nu se ivea întoarcerea lui doua către una, şi numerile îşi duceau înainte seriile, iar tot ce este îşi urma mişcarea, şi deci viaţa, prin neasemănările din acest tot.

Dezbrăcat de gloria lui, soarele astupa cu un ochi ca de foc intrarea sanctuarului, răspândind pe pereţi o sfâşietoare moarte de zi, iar dintre Caliope şi Thalassa, cel care se deştepta mai întâi din nesimţire fu dânsul. La o deplină conştiinţă a vieţii el nu se întoarse însă îndată. Se urcase prea sus şi legea care voieşte ca adâncimea prăpăstiilor sa stea în strânsă şi dreaptă legătură cu înălţimea culmilor atinse îi măsurase căderea pe urcarea săvârşită.

Neputând sa străbată şi să rămână în cerul

nefiinţei, pământul îl relua în ticăloşiile şi noroiul lui, cu aceeaşi putere cu care Thalassa năzuise către nimicire.

Soarele îşi scurta pe marmore trâmbiţele, pe care el nu le mai îmbuca pentru a cânta biruinţi, ci jalnice duioşii, ca ale cornurilor de vânătoare ce se întârziază în depărtările de un albastru-închis al pădurilor cuprinse de noapte.

Dar din corpurile ce nu se clintiseră spre a-şi despreuna îmbrăţişarea în care ar fi voit să-şi lase viaţa, tot ce era dumnezeiesc se ştergea o dată cu jarurile ce mureau în oglindirea marmorelor, iar din cele patru colţuri ale încăperii se desfăşurau pe pereţi nişte mari şi întunecate draperii, ca şi cum piatra de onix ar fi fost catafalcul pe care doua fiinţe moarte de dragoste şi-ar dormi somnul de veci.

Nori negri brăzdau apusul în dreptul soarelui, pe care îl înghiţiseră înainte ca el să scapete. Câteva stele licăreau la marginile acestor nori şi trimiţându-şi nehotărâtele năluci galbene pe peretele din fund, semănau cu jalnicele făclii ce

ard la căpătâiul unui coşciug.

Dar vântul se iuţise şi grămădind nori peste nori îi spintecase cu tăioase încrucişări de fulgere şi le spărsese apa, potopind-o peste insula.

Şi numai întru târziu Thalassa luă realitatea în cârcă şi o duse s-o aşeze dinaintea vetrei din odaia pe care flăcările din sufletul lui o lărgiseră odinioară într-o nemărginită împărăţie.

Iar atâta cât mai ţinu noaptea, Eros îşi plânse de la pământ la cer înfrângerea şi Priap îşi rânji bucuria.

Dies irae

Ei se iubiseră a doua zi şi în zilele următoare aşa cum nu s-a mai iubit. Dragostea lor fusese îngerească şi pământească. Ei îşi înecaseră sufletele cu ceruri şi se sfârşiseră prin istoveala sărutărilor. N-aveau nevoie să-şi vorbească pentru a-şi şti cugetările. Şi le ghiceau din ochi, când nu se uitau unul la altul, şi le ştiau prin simţire. Se iubiseră după felul antic şi după cel al zilei de azi.

El se făcuse miel şi întinzându-i-se la picioare îşi punea capul pe genunchii ei. Făcea zgoande şi copilării şi nu mai vrea să mănânce decât din palma ei. Vorbele lui erau garoafe roşii şi îmbătau. Ale ei aveau aripi legănătoare. Simţiseră toate plăcerile şi trăiseră toate tainele dintr-înşii. Intraseră atât de mult unul în altul, prin pori, prin buze, prin răsuflare şi auz, prin ochi şi suflete, încât trăsurile chipului lor începuseră să se asemene. Cine nu i-ar fi ştiut, şi i-ar fi văzut numai, ar fi crezut că Thalassa e un frate mai mare alături cu un altul mai mic.

În cele dintâi timpuri el o înconjurase cu îngrijiri de frate, de tată şi de mamă. Când ieşeau, trebuiau să fie totdeauna amândoi şi niciunul nu pierdea din ochi pe celălalt. Jertfiseră peste toi aceleaşi prinoase aduse aceluiaşi zeu: în sanctuar, în odaia farului, în vârful lui, în umbra înaltelor ierburi şi printre stânci – în faţa lunii şi a soarelui, în a stelelor şi a mării, pe care Ie luau ca mărturii ale iubirii dintre dânşii; iar el, pentru a dovedi Caliopei că o femeie nu e scăzută, prin stările in

care e pusă de fire, o schimba, în unele momente, în bărbat şi, luând locul femeii, o înnebunea şi înnebunea.

În sufletele lor, însă, lumina ce creştea tot mai puternică era că, pe lângă osebirile trupeşti ce-i despărţeau, mai se aflau într-înşii şi alte neasemănări, ce se împotriveau ca unul să se desfiinţeze în celălalt. Desigur, ei nu-şi dau încă seama că tocmai aceste osebiri pricinuiseră apropierea lor, cu toate că, dacă ar fi deschis bine ochii asupra mişcărilor ce li se petreceau în suflete, ar fi simţit îndată că, de cum aceste osebiri alunecă spre nimicire, ei se depărtează unul de altul cu aceeaşi putere ce lucrase la apropierea lor.

Dragostea din ei era deci hrănită tocmai de războirea pe care o duceau între dânsele lăuntricele lor porniri.

Vaporul, cu îndestularea pentru toamnă a paznicului farului, se arătă însă în largul mării şi când Caliope îl zări, pentru a nu fi văzută de cei de pe el, se ascunse într-o scorbore a stâncilor.

Dar dimineţile şi serile se răcoreau şi iubirea lor nu mai bătea din vechile aripi. Îngustimea odăii, întemniţându-i între pereţii ei, Ie curma jocurile, iar dragostea din vatra, în care focul pâlpâia neîncetat, le cojea obrazurile. Neavând cu ce să se îndeletnicească, îşi vorbeau de nu mai sfârşeau şi păreau nişte pasări ce ciripesc-ciripesc pe aceeaşi cracă. Dar după ce îşi povestiră tot, se întâmplă că începură să se uite mai bine unul la altul, şi de câte ori nu le mai lua mintea cântecul grangurului şi al privighetoarei din ei, nu se mai vedeau zei, nici trupeşte, nici sufleteşte, ci nişte sărmane şi nefericite făpturi ca multe altele – ca toate chiar.

Cu toate aceste, obiceiul lua locul dragostei şi neînfrânta lui lege urma să-i arunce în braţe, deşi plăcerea pe care şi-o smulgeau şi şi-o dau nu mai era de mult cea din trecut.

Caliope – deşi Thalassa îşi detese silinţi s-o încredinţeze că firea n-a fost nedreaptă cu femeia deosebind-o de bărbat prin alcătuirea ei trupească – nu înceta să se gândească – fără ca el să-i ştie

cugetarea – ca nu e umilinţă mai mare ca cea care aşterne pe femeie – împărătească de-ar fi – sub mârşava trufie a bărbatului, orânduind ca însăşi plăcerea pe care o va simţi să-i vie tot de la el şi să fie chiar măsurata pe a lui.

Acest gând şi altul, că Thalassa este un om de pe cea mai de jos treapta, şi că-şi răzbună pe ea – atunci când o face să-i aiureze în braţe şi să-i caute singură buzele – de străvechile umiliri ale celor din care el îşi are obârşia, îi încărcau ochii cu o mânie vânătă.

Dar pe loc ce mitocanul şi mizerabilul îi arunca o căutătură, Caliope i se rearunca de gât şi Priap îşi reazvârlea prada pe altar. Mizerabilul şi mitocanul i se arătau atunci iar zei şi ea voia să moară din nou prin amândoi, cu toate că – aproape în aceeaşi clipă – neaşteptata răzvrătire o făcea să se apere cu unghiile şi cu dinţii.

Dar, la urma urmei, cea care cădea învinsă era tot ea. Neapărat că dânsa nu-şi ierta niciuna dintre aceste căderi şi că viaţa i se ducea ridicând pe Thalassa la culmea pe care popoarele îşi înalţă

idolii, sau coborându-l în prăpastia acelor nefericiţi pe care avuţii acestui pământ îi schimbă în bestii cu două picioare, ce nu mai sunt legate cu omenirea decât prin chip şi prin corp. Simţirea ei o târa spre el, dar Judecata o depărta şi căinţele urmau în zadar căderilor, căci abia ieşea din una şi se rostogolea în alta. În Thalssa se îndeplinea un proces sufletesc semănat. Copilăroasa frăgezime de simţiri a începutului dragostei lui scăzuse până ce pierise. Coborât din lumea visului în a realităţii, voia să poruncească şi acesteia, după cum poruncise celeilalte; dar singura stăpânire a corpului Caliopei nu-l mulţumea. Duşmănia pe care dânsa nu-şi mai da osteneala să i-o ascundă, spre a-l înşela şi spre a se înşela asupra simţirilor ei adevărate, îl îndârjea să-i caute sufletul printre cărnurile rănite.

Învrăjbiţi şi crezând că se urăsc, ei îşi răspundeau cu vorbe înţepate şi scurte, sau tăceau ca şi cum nu s-ar fi auzit. Şi, cu toate aceste, nu trecea mult şi se pomeneau unul în braţele altuia. Dar vina pe care Thalassa căuta în

zadar s-o ierte Caliopei era că printr-însa fusese scos din prea înalta lui împărăţie, fără ca, cel puţin, ea să-i fi dat, în schimb, una din acele beţii ale simţurilor în care s-ar fi întrupat toate cutremurele nemărginirii.

Dar pe ea o apasă tot aşa de greu o altă simţire: priceperea că si-a legat soarta de un om de rând, de care ar fi fost nevoită să roşească dacă împrejurările i-ar fi dus pe amândoi afară din insulă.

Nepotrivirile dintre ei, pe care flacăra ce-i mistuise le ştersese un timp, li se dau pe faţă şi stârneau pe unul împotriva celuilalt, spre a se urî, spre a se batjocori şi a se iubi…

S-ar fi putut zice despre ei că se certau mult fiindcă se iubeau mult.

Dintr-un nimic, vorbele ce li se ascuţeau întocmeau nişte săgeţi ce plecau zbârnâind de pe coardele arcurilor şi ce se duceau să le rănească inimile.

Putinele cunoştinţe pe care Thalassa le câştigase, din auzite şi din citiri întâmplătoare, şi

pe care el i le destăinuia, porneau râsetele Caliopei. El socotea, bunăoară, că zeii olimpici nu trebuiesc înapoiaţi prea mult în timp, şi că Alexandru cel Mare a trăit cu 102 ani după Cristos.

Caliope făcea mare haz de năzbâtiile lui. Dar el se încăpăţâna să le dea drept adevăruri istorice netăgăduite.

Dintr-o glumă în alta, ajungeau la vorbe grele şi prăpăstiile sufleteşti şi lumeşti ce-i despărţeau şi peste care ei presăraseră multă vreme trandafirii arzătoarei lor patimi, li se adânceau sub paşi, negre. Hotărât, dânşii nu se mai potriveau unul cu altul. Hotărât, niciunul din ei nu-şi va nimici sufletul în al celuilalt. Hotărât, el era pentru Caliope nu numai un om fără carte, dar şi un nemernic bădăran, pe care numai aiurarea simţurilor i-l aşezase ca pe un zeu în suflet şi, tot hotărât, Caliope nu mai era pentru el zâna din basme. Frumuşică cel mult, dar o fetiţă ca toate şi chiar mai arţăgoasă şi ţâfnoasă decât cele mai multe, cu porniri rele din naştere şi mică la

înfăţişare, ca şi Ia suflet.

Spre a-i scădea vinovăţia el nu-şi zicea nici cel puţin că ea este o copilă şi că judecata şi inima ei nu puteau să fie altele Ia o vârstă atât de puţină.

Dar schimbarea dintr-însii era firească: întemniţaţi de asprimea vremii între înguştii pereţi ai odăii, ei trăiseră prea mult unul lângă altul şi unul în altul, se cunoscuseră prea mult, pentru ca să nu ajungă la o răspântie a vieţii…

De altă parte, Thalassa, care ar fi vrut să se scape de realitate, o ura cu o patimă asemănată celei cu care o chemase.

Cu toate aceste, nu e om care să nu fi încăput vreodată în stăpânirea acestei realităţi şi să nu înţeleagă că firele de păianjen pe care le ţese împrejurul mai tuturor oamenilor, oricât de subţiri li s-ar părea, nu se rup decât o dată cu ale vieţii lor.

Caliope vorbea-vorbea, şi, cu cât trecea, graiul i se schimba în uricioasa scârţăială a unei mori stricate.

Thalassa nu apuca să zică un cuvânt şi ea spunea o sută. Femeile, se gândea atunci el, trebuie să aibă un arcuş sub limbă, arcuş care, de cum scapă din opritoare, dă drumul la atâtea vorbe, încât nu e bărbat să poată să le pridideascâ. Într-o zi, fie că scos din minţi de neîncetatele ei limbuţii, fie că din greşeală, el o îmbrânci şi Caliope fu repezită de colţul sobei. Împrejurarea avu însă urmări pe care nici ea, nici el nu le puteau bănui, căci, din acea clipă, ea nu mai văzu în Thalassa decât pe un duşman de care începu să se depărteze atât prin suflet, cât şi prin corp. Lupta ce se da în ea nu era, cu toate acestea, mică. Zile întregi, fără să mai răspundă la niciuna din vorbele lui, ea nu contenea să aştepte ca el să-şi mai arate căinţa o dată, s-o mai roage iar să-l ierte, şi, când aceasta se întâmpla, încăpăţânarea o reaşeza în muţenia ei şi se uita la dânsul ca şi cum nu l-ar fi văzut.

Încordarea dintre ei sporea astfel. Dar însăşi această încordare răzvrătea şi mai mult simţurile lui Thalassa. Neizbutind s-o scoată din posăcie şi

muţenie prin vorbe şi rugăminţi, prin glume, el luă cu încetul altă cale. Se încercă să-i petreacă fără veste braţele pe după gât şi să-i fure buzele, oricare i-ar fi fost ciuda. Ea însă se despletea de strânsoare, aluneca afară dintr-însa ca un şarpe, sau se apăra cu înfigeri de unghii şi de dinţi, îl trăsnea cu ochii şi cu vorbele şi, din pisică ce era, se făcea fiară…

Thalassa mergea şi el spre sălbăticie. Cu obrazul şi cu gâtul vânăt de muşcături şi sângerat de zgârieri, deşi el ieşea mereu învins din luptă, valul de sânge ce i năvălea în creieri îi întuneca ochii, ridicându-i totdeodată şi judecata.

Gâfâitor şi pe jumătate nebun, nemaiţinând socoteală de nimic, una dintre neprevăzutele lui cercări îi dete, totuşi, biruinţa.

Izbită de câteva puternice lovituri în şale, ea fusese în adevăr silită să-şi descleşteze dinţii pe care îi înfipsese într-unul din umerii lui goi şi, hohotitoare de plâns, se surpase sub umilinţa silniculuі spasm al sexualei trufii.

Ziua mâniei sosise prin urmare şi pentru ei,

după cum soseşte pentru toţi.

Aprilie şi mai, cu tinereţea lor din cer şi de pe pământ, cu frăgezimea de iarbă şi cu lâncezeala cu care le străbătea corpurile; iunie, cu înflăcărarea lui, îi văzu iar aci alergând şi jucându-se, aci căutându-şi pricină cu lumânarea şi reajungând la schimbul jurămintelor, pe care, de altminteri, amândoi şi le făceau în parte, că de veci n-au să-şi mai zică un cuvânt, pentru ca, după foarte puţin, ei să-şi vorbească din nou şi să se iubească din nou…

Reurcarea lor spre ceruri îi trântea însă grabnic la pământ şi le deştepta priceperea că între ei nu va fi niciodată – nici chiar când zvârcolirile plăcerii îi va arunca în nimicirea ei – altceva decât o prăpastie în care deosebirile sufleteşti se vor păstra aceleaşi. Pe ea, mai cu seama, o prindea urâtul, şi-şi mărturisea că singură părăsirea insulei le-ar fi mântuirea. Tatăl şi mama ei – încredinţa ea pe Thalassa – care i-au făcut oricând toate voile, îndată ce vor afla că

dânsul e cel care a scăpat-o, nu se vor împotrivi dragostei lor…

Mâhnit şi supărat, sau, mai bine zis, cu inima sfâşiată, el, de cele mai multe ori, nici nu-i răspundea. Cel mult dacă îi spunea, câteodată, că o înţelege mai mult chiar decât crede ea, că vede că i s-a urât cu viaţa pe care o duce, dar că el al insulei este şi al insulei va rămânea. Pe lângă aceasta, ce ar căuta el printre oameni? S-ar duce oare spre dânşii pentru a fi umilit? Simte şi cugetă el la fel cu ceilalţi? Îl aşteaptă undeva o mamă, un tată? Are el fraţi? Prieteni? Este el cu ceva legat de lume? Singur s-a pomenit de mic şi singur vrea să moară. Cu ea, desigur, nu e tot aşa: din leagăn a deschis ochii pe avuţie, a fost răsfăţată şi crescută în mătase şi, vrând-nevrând, e osândită să fie ca celelalte. A fost sărbătorită şi linguşită, i-a plăcut sa aibă slugărnicii împrejur, să audă spunându-i-se ca e picată din soare. Şi apoi, în lumea în care ea vrea să se întoarcă n-o aşteaptă oare vârtejul plăcerilor, palatele aşternute cu covoare de preţ şi pline de lucruri scânteietoare?

Dar călătoriile? Nu i-a spus ce sunt oraşele mari – ce e Viena, Parisul, Londra – şi nu se ridică oare, în mijlocul lor, de peste tot, poleita amăgire a luxului, a teatrelor, a stradelor şi a graiului? Da, să plece, locul ei nu era în insulă, lângă el. Un val i-a adus-o, un val s-o reia. Şi sa nu se mâhnească. Căci ce este dânsul? Un rătăcit pe acest pământ şi care nu înseamnă nimic pentru oameni. Dar pentru ea? Va fi fost el altceva? Ei da! – se va gândi, mai târziu, la orele pe care le-au petrecut împreună, dar şi le va aminti ruşinată ori cu dispreţ. E de prisos să spună ca nu e aşa. El nu se poate înşela. Ştie: o va urmări câtva o părere de rău, dar ce nu se şterge?

Cât despre el, să nu-şi închipuiască deloc că are s-o plângă. Plecarea ei nu-i va smulge o lacrima, niciuna…

Niciuna, şi se aruncau, plângând, unul de gâtul altuia. Niciuna, şi plângeau cu hohote şi se iubeau cu o nouă patimă.

Dar daca feluritele stări sufleteşti prin care treceau îi apropia, din timp în altul, ei se

închideau, după puţin, într-înşii. El tăcea, ea tăcea. Se priveau crunt, şi, cu toate aceste, amândoi n-ar mai fi putut de bucurie dacă şi-ar fi vorbit.

Ca să readucă apropierile: „Ştiu, pornea el adesea să-i spună: ştiu, gândul îţi este la plecare şi nu zic ca nu ai dreptate; să nu crezi însă că m-ai înşelat asupra dragostei ce ziceai ca-mi porţi. Da, dreptatea este a ta – eşti femeie, şi numai eu sunt de vină că am căzut la genunchii tăi ca dinaintea unui altar. Soarta care mă face să sufăr eu singur mi-am urzit-o; pleacă, prin urmare, şi fii mulţumită. Pleacă, ţi-ai îndeplinit rostul pentru care ai fost născuta: ai prăbuşit pe un om din strălucita şi înalta împărăţie ce era a lui şi l-ai îmbrâncit în gheena ticăloşiei şi a pierzării. Fugarul înaripat al visului, care mă ducea în largul văzduhului, s-a răzbunat asupra-mi. Am fost nedemn să-l stăpânesc şi este drept ca el să mă azvârle de pe şalele lui şi să-şi urmeze acum drumul prin lumile în care sunt oprit să mă întorc.”

Şovăirile din ei erau singure o epopee.

Simţurile ce li se războiau în suflete îi hărţuiau între dragoste şi ură şi ajunseseră să nu mai ştie ei singuri dacă se iubesc sau se urăsc, îşi aruncau cuvintele cele mai grele, si, după două-trei clipe, se sărutau mai cu foc ca oricând. Dar, din una in alta, certurile sângeroase li se reaşezau în inimi. El o îmbrâncea, o lovea chiar şi ea îi ţinea piept, sau sărea ca o panteră, căutând să-i sfâşie obrazul. În scurt, s-ar fi crezut că numai în chipul acela le mai este îngăduit să se iubească. Ea mergea însă şi mai departe: în ura ce-i purta, sau de care se credea însufleţită, îşi ascundea în cutele brâului un cuţit destul de primejdios, uitat în far de vechiul paznic, şi cu care îşi jura să-l omoare îndată ce el va îndrăzni să se mai apropie de dânsa.

Dar încercarea pe care o şi aduse la îndeplinire, într-o năbuşitoare după-amiazi, o rostogoli Ia picioarele lui Thalassa ca doborâtă de nişte puteri nevăzute, ce nu erau însă decât loviturile cu care dânsul o culcase Ia pământ, ca

scos din minţi. Izbită cu picioarele şi cu mâinile, târâtă cu sălbăticie pe scânduri, ridicată apoi de acolo şi aruncată ca o zdreanţă pe o margine de pat, când Caliope se deşteptă din jumătatea ei de leşin, o gâfâitoare răsuflare era pe buzele şi pe pieptul ei, şi, pentru întâia oară, iubi pe Thalassa cu adevărat.

Împărtăşania din urmă

Şi iubirea ei fu tot aşa de arzătoare cum era focul lunii iulie, ce mergea spre sfârşit.

Iarba de peste întreaga întindere a stâncii era acum uscată până la rădăcină. Singură marea, dar şi ea numai în apropiere de ţărm, era verde. Soarele îneca în lumina lui orice alta culoare.

De pe vapoarele de aur ce însufleţeau cu trecerea lor înflăcăratele depărtări, pereţii insulei se înfăţişau ca nişte steiuri de diamant, afară de clipele în care soarele, dându-le foc din orice parte, îi schimba într-un alt soare, ce părea că iese din mare.

Nimicindu-si sufletul în Thalassa, Caliope încetase de a fi cea de altădată. Orice trufie, mândria chiar se înstrăinaseră de dânsa. Ea nu se mai socotea – şi poate cu adevărat că nu mai era – decât o parte din corpul lui şi se mişca numai încotro o ducea el.

Din parte-i, ea izbutise să sape o prăpastie între dânsa şi trecut, să socotească pe părinţii ei morţi şi să nu mai trăiască alta viaţă decât cea de sub buzele lui.

Acest pisc din şirul de munţi ce singur n-a fost înghiţit de mare şi pe care – zice-se – Omer îşi păştea caprele, îşi retrăia în Thalassa păgâneştile flăcări şi în Caliope, driadele si nimfele.

Sărutările lor se aprindeau, din zori, în vârful farului; îşi deşirau coloanele de mărgean roşu şi de rubine focoase pe ţărmul mării şi pentru că aproape una şi aceeaşi simţire ardea în ele, aceste sărutări răzleţeau în spaţiu uriaşe valuri de foc, ce urcau până spre Drumul-Robilor, ce despleteau cometele, ce le îmbrânceau spre soare şi ce, apropiind între ele corpurile cereşti, păreau că le

vor arunca înapoi, către obârşia lor, spre a le desfiinţa într-însa.

Pământul şi marea, cerurile, în orice adâncimi şi înălţimi, erau o nemărginită şi arzătoare urzeală de zdruncinări. Sub lumina ce se împrăştia din ele nu mai era nici apropiere, nici depărtare, nici culoare şi nici formă.

Noaptea, alte înflăcărări se destăinuiau. Ca şi cum s-ar fi înmulţit, grupările stelelor înviau cerurile cu un fel de zori albastre.

De pe pământ, din cele mai depărtate ţinuturi ale lui, se încrucişau vesti îngrozitoare. Aci venea ştirea că ape curgătoare, cu lărgimi ca ale unei jumătăţi de Dunăre, secau pe neaşteptate şi aci că păduri cât România de întinse luau foc din chiar senin şi ardeau până la rădăcina copacilor. Înecurile şi focurile ştergeau sate şi oraşe din faţa lumii. În New York, în Paris şi Berlin – până şi în Petersburg – oamenii cădeau de căldură pe străzi şi mureau.

La aceste se alăturară şi alte grozăvenii; surpări de pietre înflăcărate ce se prăvăleau din

cer, izbucniri vulcanice, ridicări neaşteptate ale fundurilor oceanului, valuri de o înălţime de peste o sută de metri ce se năpusteau peste ţărmi şi prăpădeau oraşe de peste patruzeci şi cincizeci de mii de locuitori, în sfârşit, cele pe care le povesteau astronomii, despre cer şi despre soare. Şi, în adevăr, într-o ţară oarecare, soarele răsărise roşu, în alta roşul lui se schimbase într-un verde fulgerător, în alta, se albise, iar cerul, îndată ce el apunea, se mohora ca sângele.

Dintre învăţaţi, cei care vestesc că are sa fie vreme bună sau rea dau în vileag că peste un ţinut din partea de apus a Americii s-a potopit o ploaie de apă în clocot şi că, pe locurile peste care s-a vărsat, au fiert bucatele pe câmp. Alţii, vorbind despre cutremure, spuneau că ele au crăpat pământul, în unele părţi ale lumii, până la mijlocul lui şi că, prin crăpături, au buştit afară aburi groşi de catran şi de pucioasă. Căpitanii de vapoare înştiinţau şi ei ca o insulă cât a opta parte a Franţei se ducea încet la fund, şi că alta – aceasta mai mică – s-a făcut nevăzută într-o singură

noapte.

Vârtejurile pe mări, pe râuri şi pe uscat, ce se răsuceau nebuneşte şi ridicau apa sau pulberea până la cer, ruperile de nori îşi aduceau şi ele partea de nenorociri.

Pe lângă aceste tulburări ale lumii cosmice, năşteau însă şi cele dintre popoare, cât şi cele ale simţurilor omeneşti.

Un vânt de nebunie trecuse prin toate sufletele şi atinsese toţi creierii. Omul se reînapoia spre bestie. Demnitate, ruşine, lege, totul era lăsat la o parte. Cei mai mulţi dintre oameni nu mai respectau nimic şi nu se mai respectau nici pe ei. Gomorile şi Sodomele răsăreau ca din pământ. Palatele regilor se prefăceau în case de prostituţiune. Şi, ori dincotro, se zvonea despre scufundări în smârcuri ale celor mai renumite virtuţi. Neruşinarea împreunărilor plecase sub dezlănţuirea ei pe cei mari deopotrivă cu cei mici. Ziua namiază, stradele şi pieţele oraşelor vedeau lucruri nepomenite. Nu numai prejudecăţile, dar şi normele erau lăsate la o parte. Nu numai bărbaţii

maturi, ci şi tinerii şi copiii se dau pe voia lui Priap, care îi făcea paloşe sau teci, înnebunindu-i de plăceri şi aruncându-i jos morţi. Sufletul şi corpul şi-l târa fiecare prin orice noroaie. Bătrânii îşi regăseau bărbăţia şi mureau cu mulţumirea că au întinerit.

Dar, deşi în cer şi pe pământ nu stăpânea decât aceeaşi năzuinţă de obştească apropiere, dânsa, pornită cum fusese din sufletele lui Thalassa şi din al Caliopei, da, la rândul ei, în oricare din mişcările pe care căuta să le îndeplinească, de aceeaşi stavila de care se izbise şi dragostea lor, iar, cu toate că din puţin lipsise ca tot ce are fiinţă în cer şi pe pământ să se surpe într-o desăvârşită nimicire, acest tot se păstrase neatins în întregimea alcătuirii lui lăuntrice şi în cea a înfăţişării lui.

Şi fiindcă atât Caliope, cât şi Thalassa ajungeau să priceapă că nu va mai fi dat ca un bărbat şi o femeie să fie îmbrânciţi unul spre altul de o dragoste mai pătimaşă şi să se iubească mai mult, nu mai era pentru dânşii umbră de îndoiala

că desfiinţarea unui suflet în altul nu va fi atinsă de nimeni, oricare ar fi puterea clipei ce ar lucra în acest scop.

Neputinţa ce le izbea astfel iubirea, împiedicându-i să urce culmea dincolo de care, nemaifiind înălţime, nu ar mai fi decât prăpastia cea fără de nume, deştepta în Thalassa înfiorătorul gând că moartea ei singură ar azvârli cu totul sufletul ei în al lui, pe lângă că lui i-ar redeschide porţile de diamant ale ţinuturilor himerei prin care îl purtase odinioară atât de sus şi de departe înaripatul cal.

Neîncetat mai stăruitoare, neîmpăcata şi cumplita cugetare îl urma şi deştept şi în vis, cobora câteodată în braţele, în mâinile şi în degetele lui, îl făcea să se vadă apăsându-i bătăile inimii sub cele ale inimii lui şi strângându-şi degetele împrejurul ademenitorului gât de lebădă pe care, prin închipuire, îl sfarmă în mijlocul zvârcolirilor trupeştilor plăceri, ce-l ajutau să-i fure sufletul în chiar clipa trimiterii schingiuitului corp în moarte.

Iar pentru că tot ce se cugetă puternic trebuie fără doar şi poate să se îndeplinească, – în timp şi loc – aşa şi groaznica plăsmuire ce i se închegase în minte apropia ceas cu ceas ziua în care ea urma să se schimbe în fapt şi care, pe negândite, ca şi cum i-ar fi luat pe amândoi de mâna, îi respinse în sanctuarul unde se iubiseră întâia oară, îi redete recelui jertfelnic şi reazvârli peste dânşii nimicitoarele aiurări ale patimii şi ale vârstei.

Uşoare şi mângâioase, la început, degetele i se strecurară atunci, cu de la ele voinţă, de-a lungul albului grumaz. Ele urcară apoi mai sus şi, cu dezmierdări, aci dulci, aci glumeţe, i se opriră pe gâtlej, îl cercuiră, catifelate, cu brăţara lor; se strânseră din ce în ce mai mult asupră-i, şi, schimbându-se în nemilostive încleştări, o duseră, în ciuda trupeştilor răzvrătiri, pe care el i le stăpânea cu unul din braţele lui, în ciuda deznădăjduitelor scrâşniri din dinţi şi a şuierătoarei răsuflări, într-un soare alb, unde ea nu mai fusese, şi ce, în loc s-o ardă, o îngheţă;

într-un soare care o umplea, totuşi, cu nemărginita bucurie că sufletul ei încetează de a fi, fără ca însă să nu îşi urmeze viata, căci şi-o revărsa să şi-o trăiască în Thalassa.

Dar, împreună cu cea de pe urmă zvârcolire a Caliopei şi o dată cu buzele ce i se învineţeau şi cu răceala ce i se urca de la degetele picioarelor şi mâinilor la inimă, din Priap, a cărui îndârjire trecuse de culme, încordarea lui cea presus de fire pornea scurte şi repezi ţâşniri de sânge, ce înlocuiau cuminecăturile preasfinte cu jalnicele dâre ale desăvârşitelor istoviri… Prăvălindu-se, la urmă, de-a lungul pereţilor jertfelnicului şi prelungindu-se pe lespezi, jos, despărţindu-se, în sfârşit, în mici-mititele ramuri, acest sânge – cel al marei ispăşiri – lua drumul deschizăturii sanctuarului şi, răzbind afară, era sorbit, încet-încet, de soare, băut de el şi primit ca un prinos de la el plecat şi la el înapoiat…

Ultra coelos

Iar mai mult târându-se şi ţinându-se de marmore decât umblând, Thalassa, pe care pierderea sângelui îl slăbise, ieşi din sanctuar, lăsând înăuntru, pe veci îngheţată, mica făptură care fusese Caliope.

Ieşi din sanctuar, dar se află sub un uriaş vârtej al cerurilor care se repezi asupră-i. Înaltul perele al insulei se puse şi el în mişcare, iar soarele, deşi în puterea mersului său, se apucă să şovăiască – şchiopăta la dreapta şi la stânga – şi se duse dintr-o parte în alta, ca un om beat.

Şi tot ce se vedea – culoarea şi forma, apropierea şi depărtarea, apa şi cerul, stâncile ce scoteau din valuri trupuri ca de câini de piatră cu care păzeau insula – păru că-şi dă mâna să se mişte cu iuţeală, să-i răsucească văzul într-un vârtej şi să-i tulbure mintea.

Ochii, ce i se înecau în lumină, erau şi ei numai lumină şi puterea lor de vedere se ascuţea, sau scădea, după voinţa lui. Tot aşa i se întâmpla cu auzul şi cu toate celelalte simţuri. Aci vedea şi auzea prea mult, aci nu vedea şi nu auzea deloc.

În el se îndeplinea o prefacere nepomenită, pe care i-o aducea slăbiciunea în care era aruncat prin necontenita pierdere a sângelui.

Priap, care îşi simţea moartea apropiată, se silea zadarnic să oprească roşia curgere prin strângerea pe care o îndeplinea asupra vinelor.

Marile ameţeli ce luaseră pe Thalassa în apele lor n-aveau să-l mai părăsească şi, purtându-l încoa şi încolo, abia îi mai lăsau putinţa să-şi păstreze îndrumarea corpului spre mare şi a sufletului spre cer.

Şi orice mişcare a lui era ca o măreaţă izbânda pe care o câştiga împotriva nemerniciei şi slăbiciunii trupeşti şi ca o uriaşă treaptă pe care o urcă spre soare şi ce-l apropia de Dumnezeu.

Dar gândul ce-l sprijinea mai cu seamă şi ce-i îndoia puterea era în afară de ajungerea lui la soare, care-l chema într-însul, năruindu-i dimprejurul sufletului pereţii omeneştei temniţi, simţirea că-şi îndeplinise datoria în măsură cel puţin cu lăuntricele lui îndemnuri.

Neapărat că Thalassa ştia că se făcuse, cu de

la sine putere, judecătorul cel deasupra tuturor şi paloşul ce nu iartă, dar, în schimb, moartă pentru veci zăcea bestia cea rea şi pentru întâia oara, poate, se înfăptuia minunea ca sufletul de îndărătnicie şi de veşnică împotrivire cum este simţirea de tăgăduire şi de respingere a tot ce este avânt şi cer să primească – cu însăşi a lui voie – a se nimici în altul.

Dar să nu fi fost aşa şi fapta lui să fi fost cea mai cumplită cruzime – o smintenie neasemănată chiar – a lui era oare vina şi era el răspunzător de fireştile lui porniri şi despre ce fusese de mai nainte hotărât ca sufletul şi mintea lui să fie? Dumnezeu singur ar şti să dea întrebărilor de acest fel dreptele răspunsuri. Un lucru era însă adevărat: că legile firii, ce-l zidiseră aşa cum era, n-aveau să dea socoteala nimănui despre ce urmăriseră ele.

Fără doar şi poate că omeneasca dreptate – dacă ar fi chemată să-l judece – l-ar osândi şi l-ar înfiera, cu toate că temeiurile ei sunt omeneşti şi că, în faţa a ce este dumnezeiesc, ea ar trebui să

se plece.

Cât despre el, daca avea să se mustre pentru ceva, era, poate, pentru faptul că storsese prea cu graba de snagă alcătuirea trupească cu care fusese dăruit prin naştere şi că, prin urmare, o mânase prea cu grabă către prăpădirea ei. schimbând-o, înainte de vreme, într-o zdreanţă.

Unde însă era oare, şi în această privinţă, răul? Iar dacă era vreunul, cine, afară de el, care era stăpânul acestei alcătuiri, avea dreptul să pedepsească?

În sfârşit – şi nu încăpea îndoială pentru judecata lui că aşa este – viaţa lui, care după părerea unora se va năpusti cu o prea îngrozitoare prăvălire peste vadul ei, se încheia oare înainte de timp?

Nu cunoscuse el beţiile şi amărăciunile toate şi aceasta nu însemna că se desparte de lume împovărat de ani?

Şi, de asemenea, nu se aplecase el peste cele mai încremenitoare abisuri şi nu urcase cele mai semeţe culmi? Pe amândouă făpturile lui – pe cea

dumnezeiască şi pe cea pământească – nu şi le trăise el, în întregime – după cum era şi dator să le trăiască?

Simţiri cam de felul acestora, pe care el n-ar fi ştiut să le tălmăcească prin cuvinte, aci îl zbuciumau, aci îl legănau între valurile visului şi ale cugetării dându-i să înţeleagă că a sfârşit şi cu binele, şi cu răul.

Şi cu cât vultorile cerului se făceau mai ameţitoare, cu atât îi creştea crezul ca n-a călcat întru nimic voinţa celui care ştie şi poate tot, ci, dimpotrivă, ca Dumnezeu l-a ales pe el tocmai în scopul spre care a fost dus.

Dar, pe lângă astea, şi oricât de mare ar fi omeneasca îngâmfare atunci când statorniceşte ce este răul şi ce este binele, ce este viciul şi ce este virtutea, ce este firesc şi ce nu este, judecata ei se mărgineşte la câteva vorbe late – praf de aur pe care şi-l asvârl oamenii între dânşii, sau ardei roşu pisat, pe care şi-l bagă în ochi unii altora.

El, Thalassa, mergea spre lumea ce n-are asemănare cu cea de care sta gata să se despartă,

şi numai cu adevăruri şi cu lumina din acea lume îşi umplea sufletul, cu toate ca, cu corpul, se afla încă pe ţărm şi lângă valurile în care intra peste puţin, fără să ştie ce face.

Marea, ce-l lua în stăpânire, lungea spre pântecul lui gol, spre mijlocul lui şi pieptul lui de aur minunata mângâiere a unor degete inelate cu giuvaiere strălucitoare, şi ochii lui – smaralde limpezi – ce-l purtau prin adâncimi mereu mai înalte, îl ameţeau cu vârtejuri de ceruri ce erau suflete şi cu vârtejuri de suflete ce erau ceruri.

Priap, pe trei sferturi în amorţire, abia mai da semne de viaţă.

Dar, cu grijă şi cu bunătate, marea culca domol pe Thalassa pe sânul ei, îl înfăşura cu valuri moi şi calde şi fiindcă picioarele lui îi căutau în zadar fundul, ea îl târa blajin spre larg şi îi turna pe gură, din verdele ei potir de matostat, prea marea bunătate şi prea marea amărăciune a pelinului uitării…

Molatice, valurile ce-l purtau trecându-şi-l unele altora îl apropiau de nălucitoarele străluciri

ale clipelor din urmă – de acea poartă prin a cărei strâmtoare ce străbate cu atâta anevoinţă şi ce e aşa larg deschisa asupra veciniciei.

În urma lui, insula se ducea ca luată de apă. Stâncile ei – mincinoase ca tot ce nu mai este văzut de aproape – ardeau în flăcări, scânteiau întocmai ca nişte castele din vise, se împodobeau cu creneluri de aur şi turnuri de topaz, în care se deschideau ferestre de chrizolit si uşi şi porţi de argint.

Brocart cusut cu fir şi înflorit cu diamante, catifea de pe ale cărei rostogoliri se deşirau perle, aşa era marea. Şi fiece val, înfăşurându-se şi desfăşurându-se cu un ritm al lui, era un cântec.

Cerurile, ce reîncepeau să se năpustească asupra lui, se coborau de toate părţile peste el. Dar soarele, al cărui fiu era, urma să-l ţie în faţa apei, voia să mai dea timp sufletului său să se lepede de tot ce rămăsese pământesc în el, pentru ca să nu ducă in viaţa de apoi vreo cât de mică urmă din cea de aici…

Dumnezeiască şi omenească, milostenia

valurilor îl purta pe braţe de mătase, îl dezmierda cu doiniri şi-l legăna cu dragostea cu care mamele îşi alintă pruncii când vor sa-i adoarmă sau să le vătuiască suferinţele. Şi, încet-încet, ochii lui deschişi pe cer se înecau în vinul nemurirei şi sufletul lui, dezbrăcând prezentul în viitor, dezbrăca pe om în arheu.

Dar peste valuri, aripile de lebede se înmulţeau şi, sub vârtejurile de ceruri ce alergau unele după altele, aceste aripi îl ajunseră, îl înconjurară şi se aruncară peste el, bătându-se, care mai de care, să-l strângă mai întâi în braţe…

Rămasă în urmă, şi micşorându-se în depărtare, insula îl chema acum să se întoarcă cu toate vocile ei – cu ale vântului şi cu ale apei – îl striga pe nume, muindu-şi suspinele în plânsete şi încărcând cu amintiri scânteierile farului şi ale stâncilor, i le răsfrângea în ochi – se silea să-i umple sufletul cu ele.

Dar Thalassa, deşi auzea şi vedea tot şi cu toate că-şi amintea de orice, se lăsa sa fie dus de lebede mai departe şi se apropia neîncetat mai

mult de ceruri neîncetat mai ameţitoare.

Iar în acest chip se adeverea legea că nimic din ce pleacă nu se înapoiază, că tot ce este e o spirală urcătoare, că viaţa este un râu ce se varsă în moarte, că moartea nu e decât o viaţă ce se aruncă în ceruri şi că cerurile, ele însele, căzând în nemărginire, sunt vecinicia ei…

Cu toate aceste, şi spre a da, poate, frumuseţii unei asemenea morţi desăvârşirea ce-i lipsea, o minune se îndeplinea sub stâncile insulei şi fiinţe ţesute ca din raze – naiade şi nimfe, driade sau fauni şi silvani – o cuprindeau ca într-o hora. Săltăreţe şi uşoare, ele îi deteră astfel ocol, şi, reînviind timpurile mitice, proslăviră cu cântece de bucurie pe cel care, ducându-se în moarte, avusese vitejia să-şi trăiască firea în toată deplinătatea ei; pe cel care se ridicase deasupra prejudecăţilor şi care scosese, numai din sufletul său, timpul şi locul; care silise ţărâna schimbată în carne să-i dea, ca plăcere, tot ce i se putea stoarce şi care, în sfârşit, omorâse pe Caliope – nu pe femeie, ci pe vecinica împotrivire şi ispită – pe cea

prin care mor mai toţi bărbaţii – pe bestia din care iadul şi-a făcut unealta din ziua de când Dumnezeu a scos-o din coastele lui Adam…

Dar, în depănarea mării, pe locul unde aripile de lebede se bătuseră pe Thalassa, orice urme de lupta se şterseseră şi peste ape nu mai rămăsese decât o uriaşă baltă de soare…

Însă o zguduitoare mişcare de cutremur, ce trecu pe neaşteptate pe sub mare, o tulbură din nou şi, după ce o ridică în valuri înalte, se duse sa izbească insula în coastă, s-o zguduie din temelii şi să surpe dintre stânci un năprasnic stei de piatră, pe care, rostogolindu-l peste intrarea sanctuarului, o pecetlui cu el de veci.

Iar marea îşi reluă liniştea.

CUPRINS

Noaptea de argint
Zile de aur
Eros
Epoda roşie
Priap
Erebos
Pronaos
Cimpoi şi tibicine
Grijania de foc
Dies irae
Împărtăşania din urmă
Ultra coelos